

Vlaams strategisch plan
ter versterking van de re-integratie van personen
in detentie

2025- 2030

INHOUDSOPGAVE

Inleiding.....	4
1. Leidende principes en methodologie	5
1.1 Scope en bevoegdheidsverdeling	5
1.2 Wetenschappelijke onderbouwing als vertrekpunt	6
1.3 Lokale vertaling	7
1.4 Monitoring, evaluatie en bijsturing	7
2. Omgevingsanalyse	8
2.1 De hulp- en dienstverlening	8
2.1.1 Het aanbod in het kort	8
2.1.2 Het organisatiemodel	10
2.1.3 Deelname en bekendmaking	11
2.2 In een uitdagende gevangeniscontext	13
2.3 Wie verblijft in detentie	18
2.3.1 Algemene profielkenmerken	18
2.3.2 Financiële, sociale en psychologische situatie	20
2.2.3 Specifieke doelgroepen	21
2.4 De re-integratie voorbereiden	26
2.4.1 Begeleiding vanaf dag één	27
2.4.2 Onderwijs en werk	28
2.4.3 Sterker naar de samenleving	30
2.5. Beleidsmatige aandachtspunten	32
3. Doelstellingen en acties	33
SD 1. We verstevigen de positie van Vlaanderen in de gevangnissen en detentiehuizen vanuit een sterke netwerkorganisatie met meer centrale regie	33
OD 1.1 We versterken de centrale regie binnen de hulp- en dienstverlening	33
OD 1.2 We voeren een centrale datastrategie om beleid beter te onderbouwen en bij te sturen waar nodig	36
OD 1.3 We ondersteunen de hulp- en dienstverleners bij hun werk in de gevangenis	38
SD 2. Vanuit alle Vlaamse beleidsdomeinen versterken we de inhoudelijke werking van de hulp- en dienstverlening om re-integratie te verbeteren en recidive te vermijden	39
OD 2.1 We maximaliseren praktijken van casusregie en casusoverleg in detentie	40
OD 2.2 We versterken de (psychosociale) begeleiding vanaf de start van de detentie	41
OD 2.3 We hebben aandacht voor slachtoffers in de gevangeniscontext	43
OD 2.4 We zetten in op onderwijs als springplank naar werk en een geslaagde re-integratie	45
OD 2.5 We verhogen de arbeidsgerichte competenties en jobkansen van personen in detentie	46

SD 3. We streven naar een naadloze overgang en voortzetting van hulp- en dienstverlening bij (her)opsluiting, transfer en vrijlating	49
OD 3.1 We versterken de continuïteit van hulp- en dienstverlening in de overgang tussen detentie en samenleving.....	50
OD 3.2 We stimuleren de verbinding met de samenleving tijdens en na detentie.....	52
SD 4. We focussen binnen de hulp- en dienstverlening op specifieke doelgroepen: daders van intrafamiliaal en seksueel geweld, daders met multiproblematieken (inclusief verslaving), jongvolwassenen, veelplegers en geradicaliseerden.	56
OD 4.1 We versterken het aanbod voor plegers met specifieke problematieken (seksueel en intrafamiliaal geweld, multiproblematiek inclusief verslaving)	56
OD 4.2 We investeren in een gericht aanbod voor jongvolwassenen en veelplegers.....	59
OD 4.3 We investeren in de aanpak van radicalisering tijdens detentie	60

INLEIDING

Elke legislatuur heeft de Vlaamse Regering de opdracht een Vlaams strategisch plan voor hulp- en dienstverlening aan personen in detentie op te maken. Daarin legt ze haar prioriteiten vast om de re-integratie van personen in detentie te versterken en zo bij te dragen aan een veiliger Vlaanderen. De context waarin onze hulp- en dienstverleners dagelijks hun job moeten uitvoeren, is, op zijn zachtst gezegd, uitdagend. De overbevolking in de Vlaamse en Brusselse gevangenissen is nog nooit zo hoog geweest: in 2025 gemiddeld 18%, met uitschieters tot meer dan de helft in sommige arresthuizen. Dat is geen detail: het beïnvloedt elke vorm van werking binnen de muren. Te weinig personeel, beperkte infrastructuur en veiligheidsincidenten maken het moeilijker om onderwijs, werk, welzijns- of gezondheidsaanbod systematisch te organiseren. Bij stakingen of personeelstekort valt het Vlaamse aanbod vaak als eerste weg. Trajecten worden onderbroken, opleidingen stilgelegd, en de continuïteit van hulpverlening komt onder druk. Toch blijft Vlaanderen niet aan de zijlijn staan. Ondanks die omstandigheden bouwen onze partners, diensten en medewerkers verder aan kansen op re-integratie. Dat vergt flexibiliteit, samenwerking en volgehouden inzet. Want hoe moeilijk de omstandigheden soms ook zijn, elke dag dat iemand werkt aan zijn toekomst in plaats van hervalt, is een investering in een veiliger Vlaanderen.

Vlaanderen heeft, krachtens haar decretale opdracht, de verantwoordelijkheid om de hulp- en dienstverlening aan personen in detentie te organiseren. De Vlaamse minister van Justitie neemt daarbij, samen met het Agentschap Justitie en Handhaving, de coördinerende rol op. Zij zorgen voor samenhang, voortgang en resultaat binnen een complex netwerk van partners en beleidsdomeinen. Voor het aanbod binnen (en buiten) de muren rekenen ze op de collega-ministers en beleidsdomeinen. Het is een sterke troef dat in deze legislatuur de bevoegdheden Werk en Onderwijs, samen met Justitie in één portefeuille zijn ondergebracht. Dat laat toe om maximaal in te zetten op deze sleuteldomeinen tijdens detentie. Daarnaast rekenen we voor de andere domeinen op de gezamenlijke inzet van de collega-ministers, departementen, agentschappen en partnerorganisaties. Want re-integratie lukt alleen als alle schakels samenwerken. We zijn maar zo sterk als de zwakste schakel. Wanneer één domein uitvalt, komt het hele traject onder druk te staan. Daarom zet Vlaanderen in op een duidelijk gecoördineerde uitvoering, waarbij elke minister zijn verantwoordelijkheid opneemt binnen het hiervoor voorziene beschikbare budgettaire kader en het geheel meer wordt dan de som van de delen.

In een veilig Vlaanderen willen we recidive terugdringen en nieuwe slachtoffers vermijden. Dat vergt een geïntegreerde aanpak: hulp- en dienstverlening die mensen aanzet tot gedragsverandering, perspectief biedt op werk en opleiding, en tegelijk recht doet aan de samenleving en de slachtoffers. De komende vijf jaar werken we aan een toekomstgericht, efficiënt en resultaatgedreven re-integratiebeleid in alle gevangenissen en detentiehuizen.

1. LEIDENDE PRINCIPES EN METHODOLOGIE

1.1 Scope en bevoegdheidsverdeling

De hulp- en dienstverlening in detentie is een gedeelde Vlaamse verantwoordelijkheid die verschillende beleidsdomeinen verbindt. Dit strategisch plan bundelt de prioritaire doelstellingen en acties van alle betrokken ministers die bijdragen aan de re-integratie van personen in detentie, zowel op beleids- als operationeel niveau. Wat Vlaanderen doet binnen de muren van de gevangenissen en detentiehuizen reikt ook verder dan dit strategisch plan.

De Vlaamse minister van Justitie staat, samen met het Agentschap Justitie en Handhaving, in voor de coördinatie en samenhang van het beleid. Zij zorgen voor richting, afstemming en resultaat binnen een netwerk van partners. De inhoudelijke uitvoering van het aanbod gebeurt door de collega-ministers die binnen hun bevoegdheden instaan voor het verlenen van dit aanbod. Alleen door die samenwerking kan Vlaanderen zijn decretale opdracht waarmaken. Elke actie heeft een trekkende minister(s) die verantwoordelijk is voor de uitvoering, en waar nodig, meewerkende minister(s). Die meewerkende ministers zijn betrokken bij acties die sectoroverschrijdende samenwerking beogen. Hun rol bestaat erin beleidsafstemming te garanderen, advies te verlenen en vanuit hun eigen beleidsdomein bij te dragen aan de uitwerking en opvolging van de acties. Dat weerspiegelt de werking van de gemengde commissie, waarin alle betrokken beleidsdomeinen samen richting geven aan het beleid rond hulp- en dienstverlening. Van de meewerkende minister wordt er geen financieel engagement verwacht.

Omdat het plan een beleidsbrede scope heeft, zijn er ook raakvlakken met andere Vlaamse actieplannen. Waar die linken bestaan, wordt dat expliciet vermeld bij de betreffende actie, zodat het geheel op elkaar is afgestemd.

De Vlaamse werking speelt zich af binnen een federale context. Vlaanderen is bijvoorbeeld voor infrastructuur, regime en capaciteitsplanning afhankelijk van de federale overheid. De overbevolking, die in 2025 gemiddeld 18% bedraagt, blijft daarbij een structurele uitdaging: ze bemoeilijkt de organisatie van hulp- en dienstverlening en beïnvloedt rechtstreeks de uitvoering van dit plan.

Het samenwerkingsakkoord van 22 november 2023, tussen de Federale Staat en de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest inzake de hulp- en dienstverlening aan gedetineerden (hierna: het samenwerkingsakkoord), legt de afspraken tussen beide overheden vast en garandeert overleg over onder andere capaciteit, nieuwbouw en renovatie.¹ De komende jaren wordt een verdere stijging van zowel de gevangenispopulatie als de detentiecapaciteit verwacht. Om die groei beheerst en doordacht op te vangen, zal Vlaanderen proactief samenwerken met het Directoraat-generaal penitentiaire inrichtingen (DG EPI) en de Regie der Gebouwen. Zo kunnen we de gevolgen voor de hulp- en dienstverlening tijdig inschatten en onze werking hierop voorbereiden.

Tegelijk beschikt Vlaanderen niet over een financieringsmechanismen om die bijkomende vraag naar hulp- en dienstverlening op te vangen die ontstaat door capaciteitsuitbreiding. Het kan echter niet de

¹ Decreet van 7 februari 2024 houdende instemming met het samenwerkingsakkoord van 22 november 2023 tussen de Federale Staat en de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest inzake de hulp- en dienstverlening aan gedetineerden, B.S. 19 februari 2024.

bedoeling zijn dat hierdoor noodzakelijke hulp- en ondersteuning aan niet-gedetineerden en niet-justitiabelen verder onder druk komt te staan.

Dit bestaande capaciteit en dienstverlening wordt binnen dit strategisch plan zo maximaal mogelijk gefinancierd op de beschikbare kredieten van de betrokken beleidsdomeinen. Er is geen aparte begrotingslijn voor de uitvoering van het strategisch plan om bijkomende capaciteit en dienstverlening op te vangen.

1.2 Wetenschappelijke onderbouwing als vertrekpunt

De hulp- en dienstverlening in detentie is gebouwd op praktijkervaring én wetenschappelijke onderbouwing. Tijdens de vorige legislatuur voerde Vlaanderen belangrijke onderzoeken uit naar het aanbod, de noden en drempels van de doelgroep en de samenwerking binnen het netwerk. Die kennis vormde de motor voor nieuwe initiatieven, betere samenwerking tussen beleidsdomeinen en de ontwikkeling van aanbod op maat voor specifieke doelgroepen.

Het vorige strategisch plan ‘Hulp- en dienstverlening aan gedetineerden en geïnterneerden 2020–2025’ (hierna: vorige strategisch plan) zette daarbij belangrijke structurele stappen. Vlaanderen legde toen voor het eerst duidelijke beleidskeuzes vast:

- een scherpe focus op onderwijs, werk, welzijn, geestelijke gezondheid en wonen;
- extra aandacht voor specifieke doelgroepen, waaronder zedendelinquenten en personen met psychische of complexe problemen;
- en een sterke lokale vertaling van het beleid via de lokale teams in de gevangenissen.

Daarnaast werden lokale besturen nauwer betrokken, wetenschappelijke inzichten vertaald naar praktijk en casusregie ingevoerd om de samenwerking te versterken. Dat alles legde een stevige basis. Nu bouwen we daarop verder, met meer sturing, meer samenhang en meer impact.

Een belangrijke bron van kennis blijft het BRuG-onderzoek² (Beleidsgericht Onderzoek naar Re-integratie van Personen in Gevangenissen in Vlaanderen en Brussel) uitgevoerd in het kader van het vorige strategisch plan. Het onderzoek biedt een beter zicht op het profiel van de doelgroep, haar noden voor, tijdens en na detentie en de drempels en kansen voor re-integratie. De resultaten helpen om keuzes te onderbouwen en acties gericht bij te sturen.

De komende vijf jaar bouwt Vlaanderen voort op die inzichten. De evaluatie van het vorige plan, de aanbevelingen van het Rekenhof (2021)³, het advies van de gemengde commissie⁴, de beleidsnota's en de omgevingsanalyse vormen samen het fundament voor de vier strategische doelstellingen van dit nieuwe plan. De speerpunten blijven onderwijs, werk, geestelijke gezondheidszorg en wonen, aangevuld met beleid op maat voor specifieke doelgroepen: seksueel en intrafamiliaal geweld, multiproblematieken, veelplegers, jongvolwassenen en geradicaliseerden.

² Brosens, D., Vandeveld, L., Naessens, L., Favril, L., Raeymaeckers, P., Pouille, A., Van Regenmortel, S., Vandeveld, S., & De Donder, L. (2024). Het BRuG-project: Een grootschalig onderzoek naar re-integratie van personen in gevangenissen in Vlaanderen en Brussel. Vlaams Agentschap Justitie en Handhaving.

³ Rekenhof. (2022). Hulp- en dienstverlening aan gedetineerden. Verslag van het Rekenhof aan het Vlaams Parlement. en <https://monitor.ccrek.be>.

⁴ De gemengde commissie is decretaal ingebed en bestaat uit vertegenwoordigers van departementen of agentschappen van de betrokken beleidsdomeinen en uit vertegenwoordigers van organisaties van hulp- en dienstverleners uit die beleidsdomeinen.

Vlaanderen zet de komende jaren zijn middelen in waar ze het meeste effect hebben: met duidelijke keuzes, centrale regie en re-integratieprogramma's op maat van de noden van de doelgroep.

1.3 Lokale vertaling

Het Vlaams strategisch plan wordt niet alleen op papier uitgevoerd, maar in elke gevangenis en elk detentiehuis concreet vertaald naar actie. De lokale beleidsteams staan in voor die uitvoering. Zij werken met uniforme richtlijnen van de Vlaamse Regering en vertalen de strategische en operationele doelstellingen naar een lokaal actieplan op maat van hun inrichting. Elk plan heeft een looptijd van dertig maanden en is beschikbaar binnen de zes maanden na goedkeuring van dit strategisch plan. Zo ontstaat een werkbare cyclus waarin beleid, praktijk en evaluatie voortdurend op elkaar inspelen.

1.4 Monitoring, evaluatie en bijsturing

Het actieplan bestaat uit overkoepelende strategische en operationele doelstellingen, die telkens vertaald worden in concreet uitvoerbare acties. Elke actie is uitgewerkt volgens de SMART-principes - specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch en tijdsgebonden - en van bij de start gekoppeld aan kwalitatieve en/of kwantitatieve indicatoren, afhankelijk van de aard van de actie. Per actie worden de trekkende minister, eventueel meewerkende ministers, de vooropgestelde timing en eventuele linken met andere Vlaamse plannen vermeld. Daarnaast zijn er sommige acties die over een langere periode blijven doorlopen. Het gaat dan bijvoorbeeld om het ondersteunen van lokale besturen of instaan voor financiering. Deze acties krijgen het label 'doorlopend'. Omdat zij bij de monitoring steeds de status 'lopend' behouden, kunnen zij een vertekend beeld geven van de vooruitgang. Door ze afzonderlijk te labelen, kunnen we hierover transparant rapporteren bij de monitoring en evaluatie.

De voortgang van alle acties wordt opgevolgd door de gemengde commissie. Voor elke actie stelt de verantwoordelijke partner een fiche met een plan van aanpak op. Deze fiche bevat, naast de inhoudelijke doelstelling en aanpak, ook de relevante indicatoren om de voortgang te monitoren. Elke fiche krijgt per kwartaal een update. Op die manier kan de gemengde commissie de uitvoering via uniforme kwartaalrapportages monitoren. Daarnaast rapporteren de bevoegde ministers jaarlijks aan het parlement over hun acties in de beleids- en begrotingstoelichting.

Uiterlijk drie jaar na de goedkeuring volgt een tussentijdse evaluatie van het strategisch plan op basis van de voortgang in de verschillende gevangenissen en detentiehuisen. Op basis van die resultaten kan de Vlaamse Regering het strategisch plan bijsturen waar nodig, zodat het beleid flexibel blijft en kan inspelen op actuele noden en nieuwe uitdagingen. Zo blijft het strategisch plan niet enkel richtinggevend, maar ook flexibel, actueel en afgestemd op de praktijkrealiteit van hulp- en dienstverlening in detentie.

2. OMGEVINGSANALYSE

Deze omgevingsanalyse vormt de inhoudelijke ruggengraat van het nieuwe strategisch plan. Ze schetst de maatschappelijke realiteit, de beleidscontext en de praktische uitvoering van de hulp- en dienstverlening aan personen in detentie, en legt bloot waar het vandaag goed loopt en waar de knelpunten zich situeren.

Het doel is niet enkel te beschrijven, maar vooral te analyseren en te duiden: waar schiet het beleid tekort, welke aanpak werkt, en waar liggen de kansen voor versterking en vernieuwing? De analyse steunt op wetenschappelijke inzichten, data en praktijkonderzoek, maar evenzeer op signalen vanop het terrein van lokale teams en partnerorganisaties.

Door deze inzichten samen te brengen, ontstaat een realistisch en scherp beeld van de huidige context waarin Vlaanderen zijn decretale opdracht waarmaakt: mensen tijdens detentie begeleiden naar verantwoordelijkheid en duurzame re-integratie.

2.1 De hulp- en dienstverlening

2.1.1 Het aanbod in het kort

In de **20 gevangenissen en 3 detentiehuisen** is Vlaanderen bevoegd om aanbod in te richten zoals bepaald in het decreet van 8 maart 2013 betreffende de organisatie van hulp- en dienstverlening aan gedetineerden⁵.

Re-integratie begint binnen de muren. Daarom zetten verschillende Vlaamse beleidsdomeinen en partnerorganisaties samen hun schouders onder een integraal aanbod aan hulp- en dienstverlening. In elke gevangenis en detentiehuis is er een stevig basisaanbod op het vlak van onderwijs, werk, welzijn, gezondheid, sport, cultuur en wonen.

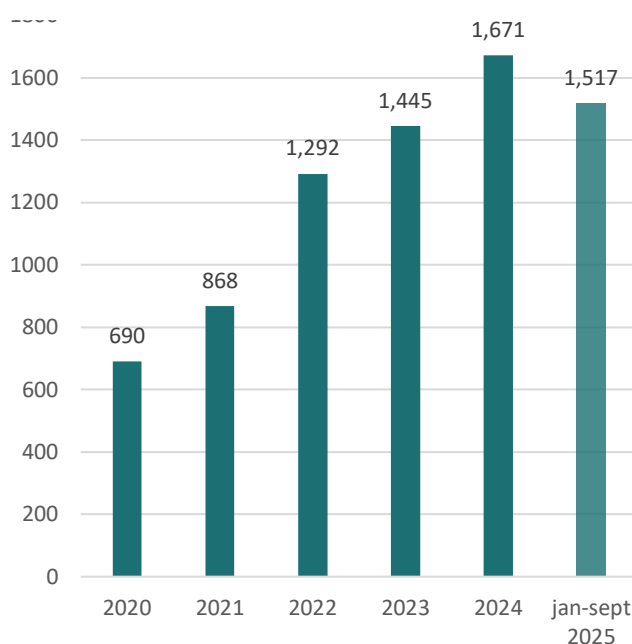
⁵ Verder in dit strategisch plan vatten we de groep van gedetineerden en geïnterneerden onder de noemer van 'personen in detentie', tenzij anders vermeld.

Het **basisaanbod** bestaat uit⁶:

- ✓ trajectbegeleiding vanuit het Justitieel Welzijnswerk (JWW) bij de Centra voor Algemeen Welzijnswerk (CAW);
- ✓ zorg en behandeling vanuit de Centra voor Geestelijke Gezondheidszorg (CGG);
- ✓ volwassenenonderwijs vanuit de Centra voor Volwassenonderwijs (CVO) en LIGO, Centra voor Basiseducatie;
- ✓ arbeidsbemiddeling vanuit de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding (VDAB);
- ✓ sport- en culturaanbod vanuit diverse organisaties;
- ✓ bibliotheek vanuit de gemeentelijke en stadsbibliotheken;
- ✓ dader-slachtofferbemiddeling vanuit Moderator vzw;
- ✓ zorg en ondersteuning vanuit de door het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH) erkende diensten⁷;
- ✓ toeleiding naar gepaste zorg en hulpverlening na detentie vanuit TANDEM .

Bovenop dit gemeenschappelijk basisaanbod bouwen de partners in elke gevangenis en elk detentiehuis verder aan een breder en meer **op maat** gemaakt aanbod, afgestemd op de lokale context en noden van de doelgroep. De voorbije jaren is dat aanbod sterk gegroeid. Er kwamen nieuwe initiatieven, extra partners en vernieuwende projecten bij.

Figuur 1: Evolutie van het aantal groepsactiviteiten

Ook de **cijfers** tonen die evolutie: het aantal groepsactiviteiten steeg van 690 in 2020, het coronajaar, naar 1.671 in 2024, een stijging van ruim 140%. In september 2025 staat de teller op 1.517 en zijn we op schema om opnieuw beter te doen dan het jaar voordien.

Op vlak van individueel aanbod kregen in 2024 bijvoorbeeld 6.165 personen een onthaal van een trajectbegeleider, hield VDAB 1.662 gesprekken voor basisdienstverlening en startte 930 arbeidsbemiddelingstrajecten op, waren er 6.321 inschrijvingen voor lessen in 60 modules, werden 1192 personen begeleid door TANDEM en waren er 600 sport- en cultuuractiviteiten. Bij VAPH en de CGG zijn de cijfers niet uitgesplitst naar wie in

detentie verblijft, maar ook daar is de vraag groot. Het vorige strategisch plan gaf, ondanks corona en de moeilijke gevangeniscontext (cf. supra) een nieuwe impuls aan het aanbod. Die lijn trekken we door. We willen het aanbod niet enkel verder versterken, maar ook beter opvolgen en onderbouwen met betrouwbare data.

⁶ In de detentiehuizen is niet al het aanbod beschikbaar binnen de muren omdat bewoners naar het aanbod buiten de muren gaan.

⁷ Het VAPH-aanbod is structureel aanwezig in gevangenissen met een psychiatrische annex en/of een afdeling tot bescherming van de maatschappij en komt op vraag naar de andere inrichtingen.

Vandaag beschikt elke partner over waardevolle gegevens over zijn werking, maar elk in een eigen registratiesysteem. Daardoor ontbreekt het aan één helder overzicht: cijfers moeten nu nog apart worden opgevraagd, samengelegd en geanalyseerd. Dat kost tijd en maakt het moeilijk om het beleid als geheel te sturen. Om dat te veranderen, startte het Agentschap Justitie en Handhaving samen met Digitaal Vlaanderen in 2024 met de uitbouw van een **centrale datastrategie**. Het doel is duidelijk: alle cijfers over hulp- en dienstverlening op één plek beschikbaar maken. De eerste stap is gezet met de ontwikkeling van één uniform **datamodel**. Dat vormt de basis om in de komende jaren de data stapsgewijs centraal te verzamelen, te ontsluiten en te gebruiken voor een slimmer, meer onderbouwd beleid. Hierbij hebben we eveneens aandacht voor de administratieve belasting en onnodige registratielast. Met goede data scheppen we de randvoorwaarden om recidive te gaan monitoren. Recidiveonderzoek moet rekening houden met verschillende variabelen om zinvolle resultaten op te leveren en het is tevens een gedeelde verantwoordelijkheid van verschillende overheden om volledige resultaten te verkrijgen. Vanuit Vlaanderen zorgen we alvast voor goed ontsloten cijfergegevens.

2.1.2 Het organisatiemodel

De hulp- en dienstverlening is een **netwerkorganisatie**, waarin verschillende beleidsdomeinen en partnerorganisaties nauw samenwerken. Dit biedt een brede kijk op personen en hun problematiek en laat toe integraal en multidisciplinair te werken met het oog op een geslaagde re-integratie.⁸ Het aanbod binnen de muren is gebaseerd op het **importmodel**: wat buiten de gevangenis beschikbaar is voor vrije burgers, wordt ook binnen de muren georganiseerd. Vlaanderen werkt al sinds het eerste strategisch plan in 2002 volgens dit importmodel en nam daarmee van meet af aan een voorbeeldrol op.⁹ De aanpak bevordert de re-integratie omdat de doelgroep al tijdens hun detentie kennismaken met de reguliere diensten waarmee ze ook buiten verder aan de slag kunnen. Zo kunnen ze bijvoorbeeld binnen de muren hetzelfde diploma behalen als buiten, zich inschrijven bij VDAB of de bibliotheek, of al starten met hulpverlening die na vrijlating wordt verdergezet. Hoewel er de afgelopen jaren sterker is ingezet op de brug-binnen-buiten blijft deze overgang een kritieke fase.

In 2025 zijn er zo'n **850 hulp- en dienstverleners** actief in de gevangenissen en detentiehuizen, tegenover 800 in 2020, een stijging van 6% op vijf jaar tijd. Die groei onderstreept het belang van goede samenwerking, coördinatie en afstemming.

In elke gevangenis en detentiehuis coördineert de Vlaamse beleidscoördinator de hulp- en dienstverlening, bijgestaan door de organisatieondersteuner. Sinds 1 juli 2024 is de organisatieondersteuner ondergebracht bij de coördinerende administratie van de hulp- en dienstverlening, het Agentschap Justitie en Handhaving. Deze beweging komt tegemoet aan de aanbeveling uit de audit van het Rekenhof om meer **centrale regie** in het organisatiemodel te brengen, zonder het importmodel te verlaten. Door de functie onder te brengen bij één werkgever en aan te sturen vanuit de beleidscoördinatie is er meer samenhang en is het beleid uniform. Om de regie verder te versterken zullen de opdrachten onderwijscoördinatie en sport- en cultuurcoördinatie dezelfde beweging maken, respectievelijk vanuit Vocvo vzw en De Rode Antraciet vzw. Zo komt de

⁸ De Corte, J., Voets, J., van der Veer, L. (2023) Eindrapport bovenlokaal ESF-project Netwerken voor re-integratie. UGent.

⁹ Langelid, T. (1999). The sharing of responsibility in the rehabilitation of prisoners in Norway: the import model in theory and practice, *Journal of Correctional Education*, 50(2), 52–61.

coördinatie van de hulp- en dienstverlening **onder één dak**, wat de lokale teams versterkt en het aanbod consistentier maakt over alle inrichtingen heen.

De **hulp- en dienstverlening groeit**. Naast de vaste partners van het basisaanbod (zie supra), zijn de afgelopen jaren ook nieuwe spelers, zoals lokale besturen, woonactoren en justitiehuizen toegetreden tot het netwerk. Deze uitbreiding vloeit rechtstreeks voort uit de speerpunten van het vorige strategisch plan. Ook op vlak van drughulpverlening zijn er, in de schoot van de hervorming van de penitentiaire gezondheidszorg, 'Drugs & detentie'-projecten opgestart, waarbij zowel bestaande als nieuwe partners binnen deze sector betrokken zijn. Deze veranderingen vragen om een **organisatiemodel** dat meegroeit met de praktijk.

Daarom zette het Agentschap Justitie en Handhaving in 2022 een grootschalig partnerschap op met Europa Werk en Sociale Economie en het Europees Sociaal Fonds om te gaan experimenteren met **nieuwe samenwerkingsvormen** die de re-integratie bevorderen. Zowel op bovenlokaal als lokaal niveau werden verschillende projecten opgestart om te onderzoeken hoe het organisatiemodel versterkt kan worden via nieuwe partnerschappen en vernieuwende aanbodsformen. Dit leidde tot aanpassingen aan het bovenlokaal model, bijvoorbeeld door ook de federale overheid lid te maken van de gemengde commissie of door de praktijkorganisaties in apart overleg samen te brengen voor meer afstemming. Zo zitten de juiste partners structureel aan tafel en kan de praktijk effectiever van bovenuit worden aangestuurd.

Ook lokaal werd het samenwerkingsmodel verder verfijnd in zeven projecten, verspreid over de gevangenen van Antwerpen en Gent, Oudenaarde en Mechelen, Haren en Dendermonde, Kortrijk, Leuven, Leuven-Hulp, Hasselt en de Kempen. Naar de resultaten van deze experimenten wordt verder in de omgevingsanalyse verwezen onder de noemer 'ESF-project'. Uit deze projecten komt alvast duidelijk naar voren dat het loont het aanbod meer te gaan bundelen, dubbel werk te vermijden en bijvoorbeeld het onthaal over verschillende diensten te spreiden, waardoor de werklust beter wordt verdeeld.

Anno 2025 groeit de groep van personen in detentie die we vanuit Vlaanderen bereiken, terwijl de noden hoog blijven. Re-integratie vraagt inspanningen van een breed werkveld, en om de komende jaren een efficiënt en coherent aanbod te garanderen, is het noodzakelijk zoveel mogelijk efficiëntiewinsten in te bouwen. Met dit plan willen we hier concreet aan werken door de centrale regie verder te versterken, het aanbod beter af te stemmen op de verschillende fases van detentie, en de hulp- en dienstverlening te groeperen in samenhangende niveaus op basis van de mate van specialisatie, in combinatie met clustering van aanbodverstrekkers en thematische **re-integratieprogramma's**. Zo creëren we meer samenhang, meer samenwerking over inrichtingen heen en meer impact voor personen in detentie.

2.1.3 Deelname en bekendmaking

Het Vlaamse aanbod aan hulp- en dienstverlening in de gevangenen is vandaag stevig uitgebouwd. Toch blijft het een uitdaging om iedereen te bereiken. Sommigen maken er voluit gebruik van, anderen amper of wanneer het weinig zin heeft, op een moment in hun detentie dat het aanbod zijn doel mist (bijvoorbeeld een beroepsopleiding op dag één in plaats van meer naar het einde van detentie wanneer er zicht is op uitgaansmodaliteiten). Uit het BRUG-onderzoek blijkt dat drie op de vier personen in detentie deelnemen aan groepsactiviteiten zoals onderwijs, sport of cultuur. De helft volgt ook individuele begeleiding, bijvoorbeeld trajectbegeleiding, arbeidsbemiddeling of therapie.¹⁰ Dat is

¹⁰ Ibid., analyse na publicatie van het rapport uitgevoerd.

positief: Vlaanderen bereikt het merendeel van de doelgroep. Tegelijk tonen de cijfers dat er nog ruimte is om meer mensen te bereiken en dat we hen vaker **op het juiste moment** in hun detentietraject moeten activeren. Wie bijvoorbeeld beklaagd is of kortgestraft, heeft een andere nood en tijdspanne dan wie een lange straf uitzit om de re-integratie voor te bereiden.

De drempels om niet deel te nemen zijn gekend uit het BRuG-onderzoek. Sommige activiteiten zitten vol en de plaatsen zijn beperkt. Anderstaligen nemen minder deel aan het aanbod, wat grotendeels te verklaren is door de taalbarrière. Bovendien gaat het vaak om personen zonder verblijfsrecht, voor wie het aanbod niet bedoeld is omdat zij niet in België re-integreren. Wie kan kiezen tussen werk en onderwijs, kiest meestal voor werk – begrijpelijk, maar niet altijd de beste investering op lange termijn. Een kleine groep toont weinig interesse of motivatie om deel te nemen.

Deelname aan het Vlaamse aanbod is vrijwillig. Wie weigert, kunnen we helaas niet verplichten, ook al zou dat de re-integratie kunnen bevorderen. Onderzoek toont nochtans aan dat personen veroordeeld voor zedenfeiten die eerder al een behandeling volgden, nadien vaker gemotiveerd waren en zichzelf sneller vrijwillig opnieuw aanmeldde.¹¹ Een beperkte motivatie betekent dus niet automatisch een slechter resultaat.¹² Maar om behandeling of ander aanbod verplicht te maken tijdens de detentie zijn federale wetswijzigingen nodig. Die zijn er voorlopig niet. Het nieuwe Strafwetboek voorziet wel de mogelijkheid tot behandeling onder vrijheidsberoving, maar die kan niet binnen de gevangenis plaatsvinden en treedt pas in werking in 2032. Vlaanderen blijft daarom inzetten om mensen te stimuleren actief aan hun re-integratie te werken, met een aanbod dat motiveert en aanzet tot verantwoordelijkheid.

In de gevangenissen zijn er, net zoals het aanbod buiten, ook wachttijden. Die verschillen van gevangenis tot gevangenis en van aanbod tot aanbod. Voor trajectbegeleiding bij het CAW zijn er in vier instellingen wachtlijsten. TANDEM geeft aan dat de wachttijden fluctuerend zijn, afhankelijk van het aantal zeer complexe dossiers. Er is daarbij geen lineair verband met de grootte van de gevangenissen. De centra voor geestelijke gezondheidzorg brengen de wachtlijsten nog niet centraal in kaart, maar door de grote vraag naar therapie is er wachttijd. Voor sport, cultuur, bibliotheek en VDAB zijn er amper tot geen wachttijden. Lokale teams van hulp- en dienstverleners stemmen hun werking af, wisselen informatie uit en maken onderling afspraken om de beschikbare capaciteit zo efficiënt mogelijk te benutten binnen de context waarin ze werken. Wat vandaag ontbreekt, is de mogelijkheid om dat overzicht ook centraal te capteren. Daarom werken we sinds 2024 aan één centrale datastrategie. Daarmee willen we met één druk op de knop zicht krijgen op het aanbod, de deelname en de profielen van deelnemers. Die informatie moet helpen om het beleid beter te onderbouwen, wachttijden sneller te detecteren en de beschikbare middelen efficiënter in te zetten.

Om het Vlaamse aanbod bij de doelgroep bekend te maken, werd de voorbije jaren sterk ingezet op **communicatie**. In elke gevangenis is een algemene brochure beschikbaar en maken de lokale teams gebruik van uiteenlopende kanalen: affiches, flyers, televisieschermen en de digitale dienstenplatformen op cel. Doorverwijzing via de verschillende diensten blijft daarbij een cruciale schakel. Uit het BRuG-onderzoek blijkt dat 14% van de bevraagde personen in detentie niet weet welke activiteiten er zijn. Dat is geen slecht resultaat, maar het streefdoel blijft dat iedereen het aanbod kent en weet waar hij terecht kan.

De digitalisering van de gevangenissen biedt daarbij nieuwe kansen. In de nieuwe instellingen van Dendermonde en Haren vormt het dienstenplatform op cel een belangrijk hulpmiddel. Binnen het ESF-

¹¹ De Schutter, A., Wuyts, E. (2022). Begeleiding en behandeling in de gevangenissen van Vlaanderen en Brussel van personen die zedenfeiten hebben gepleegd. Onderzoeksrapport.

¹² Ibid.

project Prison Code werd bovendien een toolbox ontwikkeld die personen in detentie én professionals ondersteunt in het gebruik ervan. In dat kader worden ook personen in detentie opgeleid om anderen wegwijs te maken in het digitale aanbod — een voorbeeld van hoe participatie en verantwoordelijkheid hand in hand kunnen gaan.

2.2 In een uitdagende gevangeniscontext

Vlaanderen oefent haar bevoegdheden uit binnen de **federale context** van de gevangenissen en detentiehuisen. Dit maakt het Vlaams aanbod in grote mate afhankelijk van het federale beleid. Hoewel de hulp- en dienstverlening de afgelopen jaren sterk werd uitgebouwd, botsen we in de dagelijkse praktijk nog vaak op structurele beperkingen. Overbevolking, gebrekkige infrastructuur, penitentiair personeelstekort en stakingen vormen een realiteit waarmee we rekening moeten houden bij de uitvoering van dit strategisch plan.

De gevangenissen in Vlaanderen en Brussel vormen een mix van veelal oude en enkele nieuwe gebouwen, die verschillen in capaciteit, infrastructuur, doelgroep en regime (open, halfopen en gesloten). Ook onder ‘normale’ omstandigheden, wanneer er geen werkonderbrekingen zijn, schieten de **infrastructuur en werkomgeving** te kort. Dertien gevangenissen dateren uit de 19^e eeuw. Deze oude gevangenissen zijn niet langer aangepast aan de hedendaagse normen van detentie en re-integratie. Er zijn bijvoorbeeld onvoldoende lokalen voor individueel- en groepsaanbod, ze bieden niet de nodige privacy om therapie in te geven of hebben te weinig verluchting. Ook is er onvoldoende ruimte voor (beroeps)opleiding en werk, een conclusie die ook het Rekenhof maakte in zijn audit over de hulp- en dienstverlening. We halen te weinig uit de mogelijkheden om te werken in de gevangenis. Omwille van de infrastructuur, maar ook omdat het werk zelf weinig uitdagend is en weinig gericht op knelpuntberoepen en het ontwikkelen van competenties die men kan gebruiken op de arbeidsmarkt na detentie.

In de recenter gebouwde gevangenissen en detentiehuisen is er wel meer rekening gehouden met de huidige noden op het vlak van de hulp- en dienstverlening, waardoor het aanbod daar meer mogelijkheden kent. Vlaanderen vraagt daarom systematisch om bij nieuwbouw en renovatie al vanaf de ontwerpfasen rekening te houden met de vereisten van re-integratie. Structurele betrokkenheid vanaf de opmaak van toekomstige bestekken zal veel knelpunten voorkomen.

Een andere grote uitdaging is de aanhoudende **overbevolking**. Die leidt tot verhoogde druk op personeel en uitval, personeelstekort, incidenten en stakingen. De gemiddelde overbevolkingsgraad in de Vlaamse en Brusselse gevangenissen is gestegen van 14% in 2019 tot 18,2% in 2025 (periode januari – september). In de detentiehuisen die er sinds 2022 bijkwamen is er geen overbevolking. De hoogste overbevolking is er in arresthuizen, waar personen in voorlopige hechtenis verblijven, zoals Antwerpen (57%), Mechelen (80%) en Gent (56%).¹³ België heeft het zesde hoogste overbevolkingscijfers van Europa¹⁴.

De overbevolking in ons land wordt onder meer toegeschreven aan de veelvuldige en lange toepassing van de voorlopige hechtenis (36,2% van de personen in detentie ten opzichte van een Europese mediaan van 24,7 %), de toename van de gevangenisbevolking (66% gestegen op 30 jaar tijd)¹⁵ en het aantal geïnterneerde personen in de gevangenissen blijft stijgen tot 653 in 2024, dat is 202% meer dan vijf jaar geleden. De gefaseerde inwerkingtreding van de Wet Externe Rechtspositie (WERP) in 2022 en

¹³ Gemiddelde cijfers voor de periode 01/01/2025 tot en met 23/09/2025.

¹⁴ Aebi, M. F. & Cocco, E. (2025). SPACE I - 2024 – Council of Europe Annual Penal Statistics: Prison populations. Council of Europe.

¹⁵ Penitentiaire beleidsraad. (2025). Advies 1 – Overbevolking in de gevangenissen.

2023, na herhaald uitstel, leidde bovendien tot een bijkomende instroom van kortgestraften. De voorziene 720 plaatsen in acht nieuwe detentiehuizen (voor heel België waarvan ongeveer de helft voor Vlaanderen) waren niet tijdig klaar. Uiteindelijk werden in Vlaanderen enkel het detentiehuis in Kortrijk (57 plaatsen in 2022, uitgebreid naar 77 in 2024), Vorst (57 plaatsen in 2024) en Olen (58 plaatsen in 2025) effectief geopend. Gebouwen vinden bleek moeilijker dan verwacht, waardoor de federale overheid nu inzet op nieuwbouw in modulaire units voor de resterende projecten. Omdat de overbevolking bleef toenemen, voerde de federale regering in augustus 2025 een noodwet in die de uitvoering van korte straffen opnieuw wijzigt. Korte gevangenisstraffen leiden sindsdien niet langer automatisch tot effectieve opsluiting, maar moeten zorgen voor een snellere en eenvoudigere toegang tot alternatieve straffen.¹⁶ Het is nog te vroeg om er hier al een effect van te zien.

Tabel 1: Gemiddelde dagelijkse bevolking en capaciteit in de gevangenissen in Vlaanderen en Brussel in 2024 en 2025¹⁷ (Bron: Federale Overheidsdienst Justitie)

Gevangenis	Gemiddelde capaciteit	Gemiddelde bevolking 2024	Gemiddelde bevolking 2025	Overbevolkingsgraad 2025
	(personen/dag)	(personen/dag)	(personen/dag)	(%)
VLAANDEREN				
Antwerpen	439	694	691 ↓	57,3
Beveren	322	316	316 =	-2,0
Brugge	612	811	828 ↑	35,3
Dendermonde	475	465	506 ↑	3,8
Dendermonde-Hulp	117	38	113 ↑	-3,2
Gent	299	447	466 ↑	56,0
Hasselt	450	607	619 ↑	37,6
Hoogstraten	185	178	186 ↑	0,5
Ieper	177	134	174 ↑	-1,7
Leuven-Centraal	398	404	406 ↑	2,0
Leuven-Hulp	149	201	204 ↑	36,8
Mechelen	84	139	152 ↑	80,5
Merksplas	406	425	429 ↑	5,8
Oudenaarde	132	167	180 ↑	36,6
Ruiselede	60	54	57 ↑	-5,7
Turnhout	269	304	312 ↑	16,1
Tongeren	50	53	53 ↑	6,4
Wortel	302	311	305 ↑	1,1
Subtotaal	4.808	5.746	5.998 ↑	21,4
BRUSSEL				
Haren	1.025	1.078	1.164 ↑	12,4
Sint-Gillis	521	505	507 ↑	-1,5
Subtotaal	1.546	1.583	1.671 ↑	7,8
TOTAAL	6.355	7.328	7.669 ↑	18,2

¹⁶ Wet van 18 juli 2025 houdende tijdelijke maatregelen inzake strafuitvoering (gevangenisnoodwet). B.S. 4 augustus 2025.

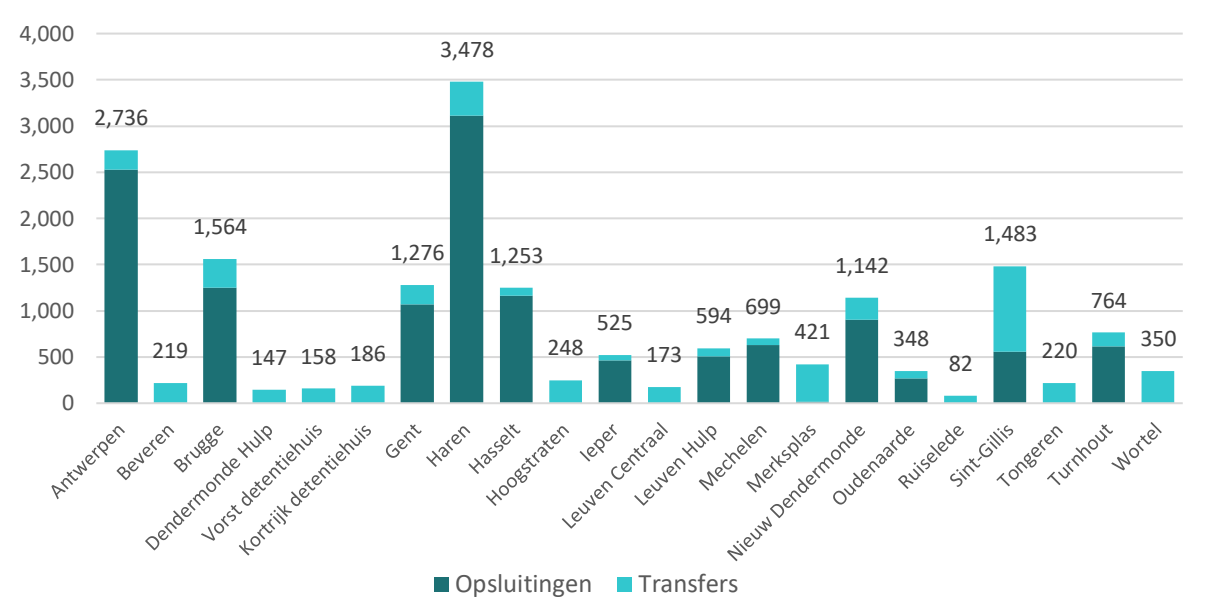
¹⁷ Gemiddelde cijfers voor de periode 01/01/2025 tot en met 23/09/2025.

Tabel 2: Gemiddelde dagelijkse bevolking en capaciteit in de detentiehuizen in Vlaanderen en Brussel in 2024 en 2025¹⁸ (Bron: Federale Overheidsdienst Justitie)

Detentiehuis	Gemiddelde capaciteit	Gemiddelde bevolking 2024	Gemiddelde bevolking 2025	Overbevolkingsgraad 2025
	(personen/dag)	(personen/dag)	(personen/dag)	(%)
VLAANDEREN				
Kortrijk	77	48	68 ↑	-11,6
Olen	58	-	8 ↑	-87,1
BRUSSEL				
Vorst	57	38	51 ↑	-9,8
TOTAAL	192	85	127 ↑	-33,9

Naast capaciteit en bevolking zegt de **instroom** per jaar veel over de werklast van de diensten, bijvoorbeeld voor het onthaal van wie in de gevangenis toekomt. De meeste opsluitingen vanuit vrijheid gebeuren in arresthuizen of gevangenissen die ook dienstdoen als arresthuis zoals Haren (3.111), Antwerpen (2.531), Brugge (1.250) en Hasselt (1.162). In de strafhuizen voor veroordeelden zoals Leuven-Centraal, Tongeren, Beveren, Ruiselede, Merksplas, Hoogstraten en Wortel, bestaat de instroom vooral uit overplaatsingen vanuit andere gevangenissen.

Figuur 2: Gemiddelde instroom per gevangenis en detentiehuis in 2024 (Bron: Federale Overheidsdienst Justitie)

Ook **stakingen of personeelstekort** blijven de werking verstoren. Ook het Vlaamse aanbod wordt dan vaak geannuleerd. Het aantal nationale stakingsdagen steeg van 17 in 2022 tot 47 in 2024, een recordjaar. In 2025 is er voorlopig minder staking, acht dagen tussen januari en september, maar de impact op het aanbod blijft groot. Op een nationale stakingsdag worden gemiddeld 100 groepsessies voor zo’n 1.000 deelnemers geannuleerd. Ook het individueel aanbod, goed voor ongeveer 350 begeleidingsgesprekken per week, kan dan niet doorgaan. Sinds 2022 kwamen daar bovendien nog 127 lokale acties bovenop. Daarnaast lopen er in sommige gevangenissen langdurige acties of

¹⁸ Deze cijfers gaan over de periode 01/01/2025 tot en met 23/09/2025. Het detentiehuis van Olen opende op 15 juli 2025 en draait nog niet op volledige capaciteit van 58.

protocollen¹⁹ die het aanbod structureel inperken. In Gent kan bijvoorbeeld sinds begin 2024 55% van het geplande groepsaanbod niet doorgaan, waaronder groepstherapie, familieactiviteiten en sport. Dat betekende intussen een verlies van zo'n 4.040 uren groepsaanbod en het vertrek van acht medewerkers. De gevolgen zijn groot, zowel op korte als lange termijn. Trajecten worden onderbroken, opleidingen vallen stil, diploma's blijven onafgewerkt, en wachtlijsten groeien verder aan. Bovendien haken partners af, wat de continuïteit van het aanbod onder druk zet.

De **detentiecapaciteit zal de komende jaren verder** uitbreiden. In 2025 staan er 520 extra plaatsen gepland: de nieuwe gevangenis van Antwerpen (440 plaatsen), en de detentiehuisen van Antwerpen (40 plaatsen) en Genk (40 plaatsen). De oude gevangenis van Antwerpen blijft open, maar het is onzeker vanaf wanneer en met welke capaciteit. Deze gevangenis zal een deel van de capaciteit uit Hoogstraten opvangen, omdat die eind 2026 gedeeltelijk sluit. Na 2026 zijn er plannen om bijkomende detentiehuisen te openen in Ninove (25 plaatsen), Oostende (20 plaatsen) en Zelzate (60 plaatsen). Voor de detentiehuisen voorziet men in de bouw van modulaire units en men onderzoekt ook om bestaande sites uit te breiden met unitbouw.²⁰ Op langere termijn is bijkomende capaciteit voorzien in de bestaande gevangenis van Ruselede (85 plaatsen), plant de federale overheid een nieuwe gevangenis in Leopoldsborg (412 plaatsen) en een forensisch detentiecentrum voor veroordeelden met een psychische of psychiatrische problematiek (300 plaatsen).

Vlaanderen beslist niet over capaciteit, maar moet wel tijdig betrokken worden om zijn werking te kunnen voorbereiden. Aan de uitbouw van de detentiehuisen ging bijvoorbeeld geen gezamenlijk proces vooraf. Met het vernieuwde samenwerkingsakkoord kreeg Vlaanderen een structurele adviesrol bij elk nieuwbouw- en renovatieproject. Een belangrijke stap die de hulp- en dienstverlening ten goede komt.

De **veiligheid van het personeel**, inclusief Vlaamse medewerkers, blijft een belangrijk aandachtspunt in de gevangnissen. De federale overheid is verantwoordelijk voor de algemene veiligheid, zoals vastgelegd in hoofdstuk 7 van het samenwerkingsakkoord tussen beide overheden. In de praktijk blijken de veiligheidsprocedures echter niet overal sluitend. Zo functioneren alarmknoppen bij incidenten niet altijd naar behoren, terwijl ze nochtans cruciaal zijn in een omgeving waar veiligheid onder constante druk staat. Vlaanderen zal hierop de komende jaren extra toezien en medewerkers ondersteunen in hun veiligheid.

Digitale toegang is vandaag een noodzakelijke voorwaarde om aan re-integratie te werken. Wie opnieuw een plaats wil vinden in de samenleving, moet kunnen leren, solliciteren, huisvesting zoeken en administratieve stappen zetten. Allemaal processen die in de buitenwereld hoofdzakelijk online verlopen. Zonder gecontroleerde toegang tot internet is het moeilijk om die vaardigheden te oefenen en om zelf stappen te zetten richting opleiding, werk, huisvesting en *blended* hulpverlening. In de praktijk is dat in de gevangnissen vandaag nog te beperkt mogelijk. Opzoeken naar bijvoorbeeld werk of huisvesting, kunnen enkel onder direct toezicht tijdens een individuele begeleiding, begeleiding die daar eigenlijk niet voor bedoeld is en bovendien veel tijd vragen. Leslokalen beschikken over internet, maar enkel voor de lesgever. Op bepaalde plaatsen zijn er beveiligde digitale toepassingen waarmee bijvoorbeeld examens kunnen worden afgelegd. De digitale infrastructuur en de toegang tot internet in de gevangnissen vallen onder federale bevoegdheid. Vanuit de federale overheid is in de meeste instellingen intussen een digitaal dienstenplatform op cel beschikbaar, al werkt dat voorlopig nog zonder internet. Via het platform kunnen personen in detentie informatie

¹⁹ Een protocol legt schriftelijk de afspraken vast tussen de gevangenisdirectie en de vakbonden over het regime in de gevangenis bij personeelstekort.

²⁰ De Hert, J. (2025, augustus). *Minister van Justitie Verlinden wil 2.037 extra plaatsen in gevangnissen creëren tegen 2030*. [VRT NWS](#).

vinden over de diensten in de gevangenis en hen ook contacteren. De verdere uitrol van dit platform is gepland voor het najaar van 2025 in Ruislede, Mechelen, Beveren en het paviljoen De Haven in Merksplas. Sint-Gillis en de overige paviljoenen van Merksplas volgen in 2026 of later afhankelijk van de geplande renovatie. Op termijn moet dit platform ook veilig en gecontroleerd internetgebruik toelaten, beperkt tot die sites en online modules die nodig zijn om zich voor te bereiden op re-integratie. Die stap is hoogst noodzakelijk. Het Vlaamse aanbod heeft nood aan digitale toepassingen waarmee personen in detentie op een gecontroleerde manier lessen kunnen volgen en zelfstandiger de diensten kunnen raadplegen rond hulpverlening, werk, huisvesting en sociale administratie. Dit versterkt niet alleen hun vaardigheden, maar ook hun verantwoordelijkheid in de voorbereiding van hun re-integratie. Vlaanderen wil daarom verder inzetten op digitale hulp- en dienstverlening, maar blijft hiervoor afhankelijk van het federale kader rond netwerktoegang en beveiliging. Ook voor medewerkers is de digitale infrastructuur bovendien nog ontoereikend. Niet alle lokalen zijn uitgerust met een internetlijn, wat opzoeken of registraties in bepaalde systemen bemoeilijkt. In elke gevangenis is er wel een administratieve ruimte met een Vlaamse internetlijn en is sinds 2021, op vraag van Vlaanderen, het gebruik van bijvoorbeeld 4G sticks toegelaten voor personeel. Om de werking duurzaam te versterken, blijft de uitbouw van een veilig en stabiel digitaal netwerk essentieel.

Naast knelpunten zijn er ook evoluties binnen het gevangeniswezen die kansen creëren voor de hulp- en dienstverlening. Zo zijn er meer initiatieven rond **gedifferentieerde strafuitvoering**. Sinds het vorige strategisch plan is er meer kleinschalige detentie door de opening van detentie- en transitiehuizen.²¹ De kortgestraften verblijven er in kleine leefgroepen met een intensievere, persoonlijke begeleiding die focust op actieve re-integratie. In een detentiehuis kan men ook met toestemming naar buiten voor bijvoorbeeld opleiding en werk en staat men zelf in voor huishoudelijke taken en administratie. Omdat de huizen zich in woonbuurten bevinden, blijft ook de band met de samenleving behouden. Ook nieuwe gevangenissen, zoals in Haren of Antwerpen, bieden meer mogelijkheden om te gaan differentiëren dankzij hun modulaire opbouw, waardoor doelgroepen gescheiden kunnen worden. Zo is er in Haren een open gebouw voorzien waar men de gevangenis met toestemming kan verlaten voor werk of opleiding. In Vlaanderen en Brussel zijn er ook zes gevangenissen met een psychiatrische afdeling of annex (Antwerpen, Gent, Leuven-Hulp, Merksplas, Turnhout en Haren) waar zowel geïnterneerde personen, beklaagden als veroordeelden met psychische stoornissen verblijven. Daarnaast zijn er specifiek voor geïnterneerde personen Afdelingen ter Bescherming van de Maatschappij. In beide type afdelingen voorziet Vlaanderen aanbod, in het bijzonder specifiek aanbod vanuit het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap. Elders zijn er ook mogelijkheden om doelgroepen meer te gaan samenbrengen. Zo startte op initiatief van Vlaanderen in 2024, na onderzoek binnen het vorige strategisch plan, een aparte unit voor de behandeling van zedendelinquenten in de hulpgevangenis van Dendermonde.²² Op deze unit organiseert Vlaanderen forensisch behandelaanbod voor een betere begeleiding van deze doelgroep. Deze aanpak levert positieve resultaten op, er kan veel gericht en intensiever gewerkt worden met de doelgroep die er samen zit. Het model biedt ook perspectief voor andere doelgroepen, zoals jongvolwassenen.

Parallel met die inhoudelijke evoluties verandert ook de personeelsstructuur. Sinds de wet van 23 maart 2019 werd het penitentiair personeel opgesplitst in **detentiebegeleiders** en

²¹ Er zijn detentiehuizen in Kortrijk (2022), Vorst (2023) en Olen (2025) voor kortgestraften. Sinds 2019 zijn er transitiehuizen in Mechelen (2019), Gentbrugge (2023) en Leuven (2024) voor langgestraften die zich op maximaal 18 maanden van de mogelijkheid tot toekenning van voorwaardelijke invrijheidstelling bevinden. De uitbating is in transitiehuizen uitbesteed aan een private partner die er ook instaat voor aspecten van hulp- en dienstverlening.

²² De Schutter, A., Wuyts, E. (2022). Begeleiding en behandeling in de gevangenissen van Vlaanderen en Brussel van personen die zedenfeiten hebben gepleegd. Onderzoeksrapport.

veiligheidsassistenten.²³ Waar dit tijdens het vorige strategisch plan nog in voorbereiding was, zien we sinds 2022 hoe dit in de praktijk werkt in de detentiehuisen van Kortrijk, Vorst en Olen en in de gevangenissen van Haren en Dendermonde. De detentiebegeleider staat in theorie in voor de dagelijkse omgang en ondersteuning van de doelgroep. In de detentiehuisen lukt dat goed, maar in de klassieke gevangenissen minder, onder meer door het gebrek aan spontane interactie, de fysieke afstand tussen hulpverleners en bewakingspersoneel en het ontbreken van specifieke opleidingen.²⁴

Tot slot is de samenwerking tussen de Vlaamse en federale overheid geformaliseerd in een **samenwerkingsakkoord**. Dit akkoord werd hernieuwd in 2023 en in 2024 goedgekeurd door het Vlaams en federaal parlement. Het verstevigt de positie van Vlaanderen in de gevangenissen en faciliteert betere afspraken op het vlak van onder meer detentiecapaciteitsuitbreiding, transferbeleid en cliëntoverleg. Het samenwerkingsakkoord blijft ook de komende jaren de leidraad voor een gelijkwaardig partnerschap. Bovendien heeft elke gevangenis en detentiehuis sinds begin 2025 een lokale vertaling van het akkoord met daarin concrete actiepunten die jaarlijks geëvalueerd zullen worden. Zo blijft Vlaanderen, binnen de federale grenzen, actief sturen op veiligheid, modernisering en een op re-integratie gerichte detentie.

2.3 Wie verblijft in detentie

2.3.1 Algemene profielkenmerken

De populatie in detentie is divers op vele vlakken: geslacht, leeftijd, nationaliteit, maar ook de wettelijke toestand, straf en detentieduur verschilt en bepaalt mee hoe een traject in de gevangenis eruit ziet. Zo verblijven beklaagden in theorie in arresthuizen, veroordeelden in strafhuizen en wie een korte straf heeft gaat naar een detentiehuis voor zover daar plaats is. Ook bepaalde doelgroepen zoals geïnterneerde personen of vrouwen verblijven eerder in aparte afdelingen.

De gemiddelde populatiecijfers van 2024 van de Federale Overheidsdienst Justitie geven een beeld van wie in de gevangenissen en detentiehuisen verblijft. Het overgrote deel van de gevangenispopulatie bestaat uit **mannen** (95%), een aandeel dat al jaren stabiel blijft. De 5% vrouwen verblijven in aparte afdelingen in de gevangenissen van Antwerpen, Brugge, Gent, Hasselt, Hoogstraten en Haren. Ten tijde van het vorige strategisch plan was er nog een aparte gevangenis voor vrouwen, Berkendael in Brussel, maar deze sloot bij de opening van Haren en is nu het detentiehuis Vorst voor mannen. De **leeftijd** van de gevangenispopulatie in Vlaanderen en Brussel is relatief jong: de gemiddelde leeftijd blijft stabiel over de jaren heen en bedraagt 37 jaar. Ruim 30% van alle personen in detentie zijn tussen 25 en 35 jaar. 18,2% is jonger dan 26 jaar, zij verblijven vooral in arresthuizen.

Ook qua nationaliteit is de populatie erg gemengd. Iets meer dan de helft (53%) heeft de Belgische **nationaliteit**, 45% is geen Belg en bij 2% is de nationaliteit onbekend. In 2019 was het aandeel Belgen 55%. België blijft daarmee boven het Europese gemiddelde waar één op vijf personen in de gevangenis een buitenlandse nationaliteit heeft.²⁵ Er zijn in Vlaanderen en Brussel meer dan 110 nationaliteiten aanwezig in detentie, waarvan Marokkanen (8%), Nederlanders (5%), Algerijnen (3,7%), Albanezen

²³ Wet betreffende de organisatie van de penitentiaire diensten en van het statuut van het penitentiaire personeel, 23 maart 2019, B.S. 11 april 2019.

²⁴ Termote, E.; De Boe, L., Vanhouche A. en Beyens, K. (2023). Eindrapport 2023. ESF-onderzoek Haren en Dendermonde-Nieuw. VUB.

²⁵ Eurostat (2025). Prison statistics 2023.

(2,9%) en Roemenen (2,8%) de grootste groepen uitmaken. Dit blijven dezelfde groepen vergeleken met 2019. Daarnaast heeft één op drie personen in detentie geen recht op verblijf, een cijfer dat al minstens tien jaar stabiel is.²⁶ In gevangenissen met een open regime, zoals Ruselede en Hoogstraten, verblijven voornamelijk Belgen, terwijl in grootstedelijke gevangenissen, zoals Antwerpen en Brussel minder dan de helft Belg is.

Op vlak van de **wettelijke toestand** is 35% beklaagd en verblijft dus in voorlopige hechtenis (tegenover 44% in 2019). Dat aandeel is gedaald, maar blijft hoog in vergelijking met andere Europese landen.²⁷ Iets meer dan de helft (54%) is veroordeeld (tegenover 50% in 2019). Het aantal geïnterneerde personen bedraagt 9% (t.o.v. 4% in 2019).²⁸ Het aantal geïnterneerde personen stijgt opnieuw, ondanks de opening van twee Forensische Psychiatrische Centra (Gent in 2014 en Antwerpen in 2017) met samen 446 plaatsen. Waar er in 2019 nog 262 geïnterneerden in de gevangenissen verbleven, waren dat er in 2024 al 653, een stijging met 149%.

Gemiddeld is ongeveer een kwart van de populatie kortgestraft: 26,1% kreeg een **straf** van maximaal drie jaar. Dit cijfer ligt in lijn met de afgelopen jaren. Zij verblijven vooral in de gevangenissen van Sint-Gillis, Antwerpen en Oudenaarde. Wie langer gestraft is (meer dan drie jaar) verblijft voornamelijk in de gevangenissen van Ruselede, Wortel, Beveren, Turnhout, Hoogstraten, Merksplas en Hasselt. Binnen die groep kreeg 27,7% een straf tussen de drie en vijf jaar, 15,8% een straf van vijf tot zeven jaar en 13,4% een straf tot tien jaar. Sinds de gefaseerde inwerkingtreding van de Wet Externe Rechtspositie (WERP) op 1 september 2023, waardoor ook straffen van zes maanden tot drie jaar effectief worden uitgevoerd, nam het aandeel kortgestraften toe. De federale noodwet van augustus 2025 versoepelde dat opnieuw: korte straffen leiden niet langer automatisch tot opsluiting, maar moeten sneller toegang geven tot alternatieve maatregelen.²⁹

Volgens het BRuG-onderzoek van 2024 bedraagt de gemiddelde detentieduur bijna twee jaar, met een grote spreiding van één dag tot meer dan vijftig jaar. Bijna de helft van de personen in detentie (49,9%) zat minder dan negen maanden vast, één op vier (25,4%) zelfs minder dan drie maanden. In arresthuizen en gemengde instellingen (die zowel arrest- als strafhuis zijn), verblijven vaker personen die recent zijn opgesloten. In strafinrichtingen zijn vooral personen ondergebracht die al langere tijd vastzitten. Meer dan de helft van de veroordeelden zit langer vast dan de datum waarop ze voorwaardelijk vrij konden komen. Voor 34,4% van hen valt die datum binnen het jaar, voor 14,2% duurt het langer. Dat verschil is vooral groot tussen kortgestraften (waar bijna niemand zijn termijn overschrijdt) en langgestraften (waar dat voor ongeveer de helft het geval is). Dit betekent dat langgestraften vaker pas aan het einde van hun straf vrijkomen. De praktijk leert dat er ook bewuster voor strafeinde wordt gekozen, onder meer om nadien niet aan voorwaarden gebonden te zijn.

Ook de aard van de feiten geeft inzicht in de populatie. Volgens het BRuG-onderzoek zat bijna één op drie (30%) in de gevangenis voor drugsgelateerde feiten, zoals het bezit, verkoop of transport ervan. Bijna één op vijf werd veroordeeld of geïnterneerd voor diefstal en inbraak (19,7%), slagen en verwondingen (19,3%) of (een poging tot) moord of doodslag (18,2%). 16,8% zit in de gevangenis voor andere feiten zoals belaging, bedreiging, afpersing of wapenbezit. Mannen zaten vaker in de gevangenis voor het verkopen of bezitten van drugs (31,6%) dan vrouwen (18,6%).

²⁶ Penitentiaire beleidsraad. (2025). Advies 1 – Overbevolking in de gevangenissen.

²⁷ Tange, C. et al (2021). Een derde van onze gevangenisbevolking bestaat uit beklaagden. NICC, December 2021.

²⁸ Daarnaast is er een categorie 'andere' van 2% van de populatie waarbij personen die ter beschikking zijn gesteld van de strafuitvoeringsrechtbank of schorsing van vrijgestelde geïnterneerden op proef behoren.

²⁹ Wet van 18 juli 2025 houdende tijdelijke maatregelen inzake strafuitvoering (gevangenisnoodwet). B.S. 4 augustus 2025.

2.3.2 Financiële, sociale en psychologische situatie

Het BRuG-onderzoek schetst voor het eerst een beeld van de financiële, sociale en psychologische situatie voor, tijdens en na detentie. Het onderzoek peilde naar drie domeinen: de middelen om in levensonderhoud te voorzien, de steunfactoren en intrapersonlijke omstandigheden zoals mentaal welzijn en middelengebruik.

De resultaten bevestigen wat we al langer weten: veel mensen kampen al **vóór hun detentie met heel wat problemen**. De grootste noden voor detentie situeerden zich bij werk (33,3%), voldoende financiële middelen (31,1%), een betere plaats om te wonen (29,1%). Ook het gebrek aan een vertrouwenspersoon (19,4%) en hulp bij psychische problemen (16,7%) komen vaak voor. Meer dan de helft (56,3%) had voor detentie een inkomen uit arbeid of vrijwilligerswerk, bijna één op drie (31,7%) leefde van een uitkering en 22% haalde inkomsten uit illegale activiteiten. Uit de levensverhalen blijkt dat sommigen feiten pleegden uit financiële nood of om snel geld te verdienen, bijvoorbeeld via drugshandel. 42,2% gaf aan vóór de detentie voldoende inkomen te hebben om van te leven, meer dan één op vier (28,3%) kwam structureel tekort. Op vlak van huisvesting was 29,1% ooit dak- of thuisloos, verbleef 25,5% in een instelling zoals bijvoorbeeld de jeugdzorg, psychiatrie of een centrum voor mensen met een handicap en 9,9% woonde in een vorm van begeleid wonen.

Velen kampen met een psychische problematiek. Vóór de detentie rapporteerde 70,3% minstens één psychisch probleem. Vooral angst- en stemmingsproblemen (40,9%) kwamen vaak voor, met 21,9% die een depressie doormaakte en 18,5% die veel stress of een burn-out rapporteerde. Eén op vier (26,3%) kampte met een afhankelijkheid van alcohol, drugs, medicatie of gokken, en 16,6% had een ontwikkelingsstoornis, meestal ADHD (13,2%). Ook gevoelens van eenzaamheid (16,2%) en zelfbeschadigend of suïcidaal gedrag (14,3%) werden vaak gemeld.

De psychische **problemen houden aan of intensifiëren tijdens detentie**: zo geeft 46,6% aan lage en 25,3% hoge psychologische angst te ervaren. Vrouwen scoren daarbij hoger dan mannen. Ruim één op drie (38,2%) zegt nood te hebben aan hulp voor angst- en stemmingsproblemen, en één op vijf (21%) voor middelengebruik. Bijna één op de drie (31,9%) geeft aan tijdens detentie hulp nodig te hebben omwille van een psychisch probleem. Deze cijfers liggen in lijn met eerder wetenschappelijk onderzoek dat bevestigt dat geestelijke gezondheidsproblemen in detentie wijdverspreid zijn³⁰ en in een context van overbevolking vaak nog toenemen.³¹

Naast psychische problemen kampen veel mensen met financiële afhankelijkheid. 71% van de respondenten zegt schulden te hebben. Ook het risico op zelfdoding blijft verontrustend hoog. Het aantal **suïcides** in Belgische gevangenissen ligt vijf keer hoger dan in de algemene bevolking en ruim 60%³² hoger dan het Europees gemiddelde in detentie.³³ Zelfmoordgedachten en -pogingen komen er dan ook vaker voor: bijna één op vier (24,9%) dacht er tijdens hun detentie aan en 9,5% ondernam een poging. Gedurende hun leven dacht 44% van de personen in detentie aan zelfmoord en ondernam 22% een poging.³⁴ In het BRuG-onderzoek meldt 9,7% suïcidaal of zelfbeschadigend gedrag tijdens detentie. Het aantal oproepen vanuit de gevangenis naar de Zelfmoordlijn steeg van 407 gesprekken in 2021

³⁰ Favril, L., Dirkzwager, A. (2019). De psychische gezondheid van gedetineerden in België en Nederland: een systematisch overzicht. Tijdschrift voor criminologie 61(1), p.5-33.

³¹ Verbrugghe, B., & Favril, L. (2023). Sociale determinanten van gezondheid en detentie. FATIK, 40(180), 6–12.

³² Het suïcidecijfer in Belgische gevangenissen bedraagt 11,6 per 10.000 gedetineerden, wat ruim 60% hoger ligt dan de Europese mediaan van 7,3.

³³ Mundt, A. P., Radeloff, D., Fazel, S., & Völlm, B. (2024). Worldwide incidence of suicides in prison: A systematic review with meta-regression analyses. The Lancet Public Health, 9.

³⁴ Favril L & O'Connor RC. (2021). Distinguishing prisoners who think about suicide from those who attempt suicide. *Psychol Med.*; 51(2):228-235.

naar 2.175 in 2024. Sinds augustus 2024 is Tele-Onthaal ook bereikbaar vanuit alle Belgische gevangenissen. Gedetineerden kunnen op cel gratis en anoniem bellen met Tele-Onthaal.

De voorbereiding op vrijlating brengt volgens de bevraagde personen in detentie heel wat praktische bezorgdheden met zich mee. Eén op tien heeft geen geldig identiteitsbewijs en kan daardoor moeilijk administratieve stappen zetten. 29% kent zijn exacte vrijlatingsdatum niet, wat het lastig maakt om tijdig huisvesting te vinden of een arbeidscontract af te sluiten. Daarnaast geven velen aan zich zorgen te maken over hun toekomst: 28,6% vreest geen werk te vinden, 28,4% maakt zich zorgen over geld en inkomen en 25,3% over het ontbreken van een vaste woonplaats. 31% verwacht uitgesloten te worden omdat ze in de gevangenis hebben gezeten. Toch blijkt begeleiding een verschil te maken: wie na de straf wel werk vond, schrijft dat toe aan de begeleiding van VDAB of CAW en aan de goodwill van werkgevers.

Het merendeel van de respondenten (87,4%) rekent na vrijlating op hulp van familie, gevolgd door formele steun via OCMW, CAW, VDAB of psychologische hulp (30,2%). Uit de levensverhalen blijkt dat velen in detentie geleerd hebben om via professionele hulp beter met hun problemen om te gaan.

De combinatie van schulden, sociale en psychische problemen maakt dat veel mensen in detentie afhankelijk blijven van hun omgeving. Tegelijk biedt de detentieperiode ook een unieke kans: een moment om te werken aan herstel, nieuwe vaardigheden te leren en de re-integratie voor te bereiden. Wie in detentie de juiste begeleiding krijgt, kan sterker terugkeren naar de samenleving en zo herhaling van fouten én nieuwe slachtoffers vermijden.

2.2.3 Specifieke doelgroepen

De aandacht voor specifieke doelgroepen steeg sinds het vorige strategisch plan. De aanpak loont, want door hen meer aanklappend en proactief te benaderen met aanbod op maat verhogen we de re-integratiekansen. Om deze aanpak tot te versterken bouwen we verder op de vier doelgroepen uit het vorige strategisch plan en voegen een nieuwe doelgroep toe, de jongvolwassenen. De opdeling van de populatie in doelgroepen is enigszins artificieel, omdat mensen natuurlijk tot meerdere doelgroepen tegelijk kunnen behoren. Een doelgroepgerichte benadering betekent echter niet dat er niet integraal kan gewerkt worden.

Seksueel en intrafamiliaal geweld

In het vorige strategisch plan lieten we een eerste onderzoek voeren door VUB en het Universitair Forensisch Centrum naar de begeleiding en behandeling van zedendelinquenten in detentie om een beter zicht te krijgen op deze doelgroep en haar noden.³⁵ De cijfers toonden de omvang van deze groep: gemiddeld verblijven zo'n 500 personen in de Vlaamse en Brusselse gevangenissen wegens seksuele feiten. De meeste zijn man, Belg, tussen 35 en 55 jaar en ongehuwd. De meeste zaten vast voor verkrachting. In 42% van de gevallen was het slachtoffer jonger dan zestien jaar. Bijna de helft (46%) kreeg ooit een formele psychiatrische diagnose.

Ondanks die omvang bestond er weinig specifiek behandelaanbod. Daarom namen verschillende beleidsdomeinen initiatieven om het aanbod tijdens detentie én de doorstroom na detentie te verbeteren. In 2024 startte een eerste unit in de hulpgevangenis van Dendermonde waar 25 personen een behandelprogramma op maat volgen gericht op de aanpak van hun seksuele problematiek, de doorstroom naar behandelaanbod buiten en het voorkomen van risico en recidive. Op de unit verblijft een heterogene groep van personen met zware problematieken, personen die de feiten ontkennen,

³⁵ De Schutter, A., Wuyts, E. (2022). Begeleiding en behandeling in de gevangenissen van Vlaanderen en Brussel van personen die zedenfeiten hebben gepleegd. Onderzoeksrapport.

hoog-risico tot hervat stellen en/of weinig behandelmotivatie hadden. De eerste tussentijdse evaluatie van juli 2025 toont veelbelovende resultaten: de behandelmotivatie is hoog en de trajecten werpen vruchten af. De resultaten bevestigen de noodzaak om de capaciteit verder uit te breiden met bijkomende units.

Ook buiten Dendermonde wordt vandaag meer aanklappend met de doelgroep gewerkt, zeker voor wie hulp weigert of de feiten ontkent. Zo startte in 2024 een project waarmee we in de gevangenis van Brugge aan de slag gaan met hoog risicoprofielen en plegers die hun feiten ontkennen. Vaak gaat het om complexe multiprobleem-dossiers waar er sterk wordt ingezet op meer delictinzicht. De begeleiding loopt verder tot zes maanden na vrijlating om de doorstroom naar aanbod buiten te versterken en hervat te voorkomen. Daarnaast werden binnen de CAW proefprojecten opgestart rond bijkomende hulpverlening aan seksuele delinquenten (HSD). Uit het BRuG-onderzoek blijkt dat deze groep gemiddeld meer psychische problemen rapporteert voor de detentie. Met deze problemen aan de slag gaan tijdens detentie is cruciaal om te vermijden dat ze na hun vrijlating opnieuw schade berokkenen aan slachtoffers of de samenleving.

Ook intrafamiliaal geweld blijft een hardnekkig maatschappelijk probleem. De politie registreert in Vlaanderen jaarlijks ongeveer 28.000 gevallen, en dat is nog maar het topje van de ijsberg ³⁶. In België is ongeveer één op de drie personen (32,2%) tussen 18 en 74 jaar al het slachtoffer geweest van seksueel, fysiek of psychologisch geweld door een (ex-)partner.³⁷ De omvang van het probleem vertaalt zich ook in de gevangenissen. Een aanzienlijk deel van de personen in detentie zit vast voor feiten van partnergeweld. Achter die cijfers schuilt vaak een complex samenspel van relationele, psychologische en maatschappelijke factoren. Zonder gerichte aanpak tijdens de detentie is de kans op hervat groot. Daarom is preventie en gedragsverandering nodig, ook bij daders in detentie. In 2023 startten pilootprojecten rond specifieke begeleiding tijdens detentie in samenwerking met het Veilig Huis om meer aanklappend met de doelgroep te werken en een meer coherente aanpak van het probleem te realiseren op alle niveaus.

Multiproblematieken, inclusief verslavingszorg

In de gevangenissen verblijven heel wat personen met **meerdere problemen tegelijk**. Vaak is verslaving daar een van. Het BRuG-onderzoek wees op het feit dat 70% van de personen in detentie aangaf met psychische problemen te kampen (zie supra 2.3.2). Dit bevestigt eerder referentieonderzoek uit 2019 dat stelde dat bijna 80% van de personen in detentie ooit last had van geestelijke gezondheidsproblemen. 50% had een geestelijke stoornis en 24% van hen kreeg twee of meer psychiatrische diagnoses.³⁸ Psychische klachten komen drie- tot vijfmaal vaker voor binnen de muren dan in de algemene bevolking.³⁹ De groep met meerdere problematieken tegelijkertijd lijkt te groeien, waarbij het ook complexer wordt om hen te begeleiden en de juiste zorg op het juiste moment te voorzien. De context van de gevangenissen vandaag, zoals de overbevolking en beperkte toegang tot gezondheidszorg, maken het vandaag moeilijker om deze problemen onder controle te krijgen.⁴⁰

³⁶ Donagh, B. (2020). From Unnoticed to Invisible: The Impact of COVID - 19 on Children and Young People Experiencing Domestic Violence and Abuse. *Child Abuse Review*, 29(4), pp. 387-391. doi: <https://doi.org/10.1002/car.2649>; Callaghan, J., Alexander, J., Sixsmith, J., & Fellin, L. (2018). Beyond "Witnessing": Children's Experiences of Coercive Control in Domestic Violence and Abuse. *Journal of Interpersonal Violence*, 33(10), pp. 1551-1581.

³⁷ Janssen C. en Vesentini F. (2024) Gendergerelateerd geweld in België. Kerncijfers van de Europese enquête over geweld tegen vrouwen en andere vormen van interpersoonlijk geweld (EU-GBV 2021-2022).

³⁸ Favril, L., Drikzwager, A. (2019). De psychische gezondheid van gedetineerden in België en Nederland: een systematisch overzicht. *Tijdschrift voor Criminologie*, 61(1), 5-33.

³⁹ Ibid.

⁴⁰ Verbrugghe, B., Favril, L. (2023). Sociale determinanten van gezondheid en detentie. *Fatik*, 40 (180), 6-12.

Middelengebruik en verslaving blijven alomtegenwoordig binnen de gevangensmuren. Onderzoek uit 2018 toonde dat één op drie personen in Belgische gevangenissen drugs gebruikt.⁴¹ In 2023 bevestigden nieuwe studies dat beeld: 58% van de populatie gebruikte ooit drugs, en 29% doet dat nog tijdens de huidige detentie. Opvallend is dat bijna één op vijf pas in de gevangenis begint te gebruiken.⁴² Ook alcohol-, medicatie- en gokproblemen blijven wijdverspreid. Het BRUG-onderzoek schat dat 26,3% vóór de detentie al kampte met een vorm van verslaving. De realiteit is duidelijk: wie wil re-integreren, moet tijdens detentie leren omgaan met zijn verslavingsproblemen. Dat beeld is niet uniek: in heel Europa ligt het druggebruik in detentie veel hoger dan buiten de muren.⁴³ De aanpak ervan is allesbehalve eenvoudig, want de drugs blijven de gevangenissen binnenvallen en drughandel wordt vanuit de gevangenis verdergezet. Wil een drugbeleid in de gevangenis slagen, moet de ongebreidelde toegang tot verdovende middelen in de gevangenis ook drastisch dalen.

Vlaanderen biedt in elke gevangenis forensische **geestelijke gezondheidszorg** aan, waarbinnen ook gewerkt wordt rond verslaving. Ook TANDEM is overal aanwezig en helpt personen in detentie met een geestelijke gezondheidsproblematiek, waaronder verslaving, naar de gepaste zorg en hulpverlening na detentie. Naast dit structurele aanbod lopen er verschillende federaal gefinancierde projecten die dieper ingaan op verslavingszorg en gedragsverandering. In de drugvrije afdelingen van Brugge en Hasselt is er specifieke drughulpverlening binnen een gecontroleerd kader en is er aanbod rond terugvalpreventie en individuele begeleiding in het B.leave-project in Ruislede. Sinds 2023 loopt in zes Vlaamse en Brusselse gevangenissen (Antwerpen, Gent, Hasselt, Haren, Leuven-Centraal en Nieuw-Dendermonde) het project Drugs & Detentie. Vlaamse actoren bieden er een therapeutisch aanbod gericht op de behandeling van verslavingsproblemen tijdens detentie. Het Drugs & Detentie-aanbod kadert binnen de hervorming van de penitentiaire gezondheidszorg (cf. infra), een bredere oefening om de eerstelijnsgezondheidszorg in de gevangenissen beter te organiseren op maat van de doelgroep die er verblijft. De eerste algemene projectresultaten zijn gunstig en wijzen op een verbeterde gezondheidstoestand van personen met verslavingsproblematiek in detentie.⁴⁴ Verbeterpunten zijn de informatie-uitwisseling van onder andere medische gegevens en de nood aan uniforme behandelprotocollen voor een betere zorgovergang voor, tijdens en na detentie.

De **hervorming van de penitentiaire gezondheidszorg** blijft perspectief bieden op een betere gezondheidszorg in de gevangenissen, al is het een complex proces. De hervorming, die startte in 2018, zoekt meer afstemming en taakverheldering tussen de Vlaamse en federale overheid op vlak van (geestelijke) gezondheidszorg, inclusief verslavingszorg. Verdere duidelijkheid hierover moet ervoor zorgen dat Vlaanderen haar ondersteuning gericht en efficiënter kan inzetten binnen de muren. De reeds doorgevoerde hervormingen, zoals de integratie van personen in detentie in de ziekteverzekering, de inzet van eerstelijnspsychologen, de Drugs & Detentie-projecten (cf. supra) en opleiding voor medisch en zorgpersoneel, vormen stappen vooruit. Er wordt onderzocht in welke mate de gezondheidszorg, die nu nog grotendeels door de FOD Justitie wordt opgenomen, verder overgeheveld moet worden naar de FOD Volksgezondheid. Op vlak van verslavingszorg is het nodig de bevoegdheden verder uit te klaren en bijkomende initiatieven te nemen. Ook de preventie van infectieziekten, suïcidepreventie en initiatieven voor personen met een handicap zijn nog belangrijke

⁴¹ Favril, L., & Vander Laenen, F. (2018). Predictoren van druggebruik tijdens de detentieperiode: data van 1326 gedetineerden uit 15 Vlaamse gevangenissen. *PANOPTICON*, 39(4), 296–312.

⁴² Plettinckx, E.*, Harth, N.*, De Smet, S., Gremeaux, L. en Dirckx, N. (2023). Gezondheid, welzijn en drugsgebruik onder personen in de gevangenis. Belgische resultaten van het PRS-20-project 2021-2023, Brussel, België: Sciensano.

⁴³ European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (2022), *Prison and drugs in Europe: current and future challenges*, Publications Office of the European Union, Luxembourg.

⁴⁴ Aline Pouille et al. (2025). Wetenschappelijke ondersteuning, analyse en evaluatie van de pilootprojecten gefinancierd door de FOD Volksgezondheid en de FOD Justitie, met het oog op praktijk- en beleidsaanbevelingen voor een adequatere penitentiaire gezondheidszorg. RIZIV.

onderdelen van deze oefening. Intussen maakt deze hervorming deel uit van een bredere oefening rond **forensische zorg**. Daarbij wordt onderzocht hoe de zorg voor justitiabelen het best wordt georganiseerd, zowel voor wie in detentie zit als voor wie buiten de muren wordt opgevolgd. Het doel is het forensische zorglandschap te hervormen, met minder versnippering, geen dubbele financiering en een betere afstemming tussen ambulante en residentiële zorg. De acties die binnen dit strategisch plan genomen worden staan dan ook niet los van de ontwikkelingen binnen het interfederaal masterplan forensische zorg.

Twee groepen die tot slot specifieke aandacht vragen wanneer we spreken over multiproblematieken zijn geïnterneerde personen en personen met een (vermoeden van) handicap. Bij **geïnterneerde personen** zijn deze problematieken nog nijpender. Uit het BRuG-onderzoek blijkt dat zij vaak kampen met multiple psychische problemen en ernstige psychologische problemen zoals suïcidaal gedrag en angststoornissen. Hun beperkte netwerk versterkt hun nood aan psychologische, psychiatrische en therapeutische hulp. Ook **personen met een (vermoeden van) handicap** in detentie vragen een specifieke aanpak. Het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap heeft een werking in de gevangenissen met een psychiatrische afdeling (Antwerpen, Gent, Leuven-Hulp, Merksplas, Turnhout en Haren) en Afdeling ter Bescherming van de Maatschappij (Turnhout, Merksplas en Brugge). Het VAPH-aanbod bestaat uit dagbesteding, rechtstreeks toegankelijke hulp en projecten zoals autismevriendelijke gevangenis (Gent en Brugge). Deze werkingen richten zich zowel op geïnterneerde als gedetineerde personen met een (vermoeden van) handicap, zoals een (licht) verstandelijke beperking, autismespectrumstoornis, niet-aangeboren hersenletsel, persoonlijkheidsstoornis of ernstige gedragsproblemen. Daarnaast komt het VAPH ook tussen in andere gevangenissen wanneer er vraag is naar ondersteuning bij (vermoeden van) handicap. Onderzoek naar het aanbod in Antwerpen, Oost-Vlaanderen en Merksplas geeft aan dat in 2023 er 326 mensen begeleid werden, waarvan 313 met een VAPH-erkenning. 156 personen (49,8%) hadden een beperking, 123 personen (39,3%) een diagnose binnen het autismespectrum en 28 mensen (8,9%) een diagnose van niet-aangeboren handicap. In de gevangenis van Gent, waar het project autismevriendelijke gevangenis` loopt, zien we dat iets meer dan de helft van de door het VAPH begeleidde personen een diagnose binnen het autismespectrum heeft.

Jongvolwassenen

Eén op de zes personen in detentie is jonger dan 26 jaar en staat nog aan het begin van het volwassen leven. Voor deze groep is de gevangenis vaak een kantelpunt: ofwel raken ze verstrikt in criminele patronen, ofwel grijpen ze de kans om hun leven om te buigen. Daarom is het cruciaal om tijdens de detentie gericht op hen in te zetten. Uit de praktijk weten we dat veel jongvolwassenen in detentie een verleden hebben in de jeugdhulp of al eerder in contact kwamen met justitie. De praktijk leert dat veel jongeren in detentie komen uit gezinssituaties waarin verslaving en/of criminaliteit een rol speelde. Wie nooit een positief netwerk had, mist houvast bij de terugkeer naar de samenleving. Daarnaast is hun economische situatie precair. Jongvolwassenen hadden vóór hun detentie vaak een uitkering of een illegaal inkomen, blijkt uit het BRuG-onderzoek. Daarom is het belangrijk om in te zetten op onderwijs, werk en huisvesting en te zorgen voor een naadloze overgang naar hulp buiten de gevangenis. Tot slot moeten we beter aansluiten op hun traject vóór detentie. Veel van deze jongeren kwamen eerder in aanraking met met de jeugdrechter. Door samenwerking tussen gemeenschapsinstellingen en gevangenissen op te zetten, kunnen we continuïteit bieden en een traject aanbieden met een betere kans op re-integratie.

Veelplegers

Voor heel wat personen in detentie is het niet de eerste keer dat ze in de gevangenis verblijven. Er circuleren allerlei cijfers over de recidivegraad in België, maar de methodologie achter die studies is belangrijk om die cijfers juist te interpreteren. Één vaststelling keert terug: het aandeel terugkerende personen in detentie blijft hoog. Dankzij het BRuG-onderzoek hebben we nu ook voor het eerst vanuit Vlaanderen meer zicht op deze doelgroep en wat deze kenmerkt. Het gaat in dit onderzoek om het 'aantal detenties', gemeten via de federale databank Sidis Suite, wat niet gelijk is aan aantal veroordelingen, maar het geeft wel een indicatie. Zo verbleef op 28 juni 2022 16,6% voor de tweede keer in detentie, 10,5% voor een derde keer en 31,8% zelfs voor een vierde keer. Voor 41,1%, was het de eerste keer dat ze in een Belgische gevangenis verbleven.

Het onderzoek vult dat cijfermateriaal aan met de resultaten van een bevraging bij de betrokkenen zelf, waarin specifiek werd gevraagd naar eerdere veroordelingen tot een gevangenisstraf. Daaruit blijkt dat één op vier (26,4%) aangeeft al twee of meer keren veroordeeld te zijn geweest tot een gevangenisstraf, terwijl de helft (50,1%) stelt nog nooit eerder veroordeeld te zijn. De cijfers liggen dus lager dan de objectieve registraties. Dat verschil kan te maken hebben met het onderscheid tussen detenties en veroordelingen, maar ook met het subjectieve karakter van zelfrapportage.

Samen schetsen beide bronnen een duidelijk beeld: voor een grote groep is detentie een terugkerend patroon. Uit het BRuG-onderzoek blijkt dat personen die meermaals in de gevangenis zaten zichzelf op meerdere vlakken anders typeren dan wie voor het eerst vastzit. In de bevragingen geven ze aan dat ze vóór hun detentie vaker in armoede leefden, meer schulden hadden en hun inkomen geregeld haalden uit illegale activiteiten, zwartwerk of een OCMW-uitkering. Ze verbleven ook vaker in instellingen of begeleid wonen en kenden periodes van dak- of thuisloosheid. Daarnaast melden zij vaker problemen met alcohol, drugs, medicatie of gokken, en ontwikkelingsstoornissen zoals ADHD. Tijdens eerdere vrijlatingen gaven ze aan vooral te worstelen met financiële moeilijkheden, het gevoel onvoldoende voorbereid te zijn op hun terugkeer en met het naleven van voorwaarden. Daarnaast melden zij vaker problemen met alcohol, drugs, medicatie of gokken, en ontwikkelingsstoornissen zoals ADHD. Tijdens eerdere vrijlatingen gaven ze aan vooral te worstelen met financiële moeilijkheden, het gevoel onvoldoende voorbereid te zijn op hun terugkeer en met het naleven van voorwaarden.

Die bevraging helpt ons de vinger te leggen op waar het misloopt. Wie herhaaldelijk terugkeert naar de gevangenis, vertrekt vaak vanuit een zwakke basis en grijpt te weinig kansen om zijn situatie structureel te verbeteren. Vlaanderen wil deze groep actiever aanspreken op verantwoordelijkheid en tegelijk gericht inzetten op wat werkt.

Radicalisering

In 2025 verbleven 72 personen in Vlaamse gevangenissen onder de noemer geradicaliseerd. Dat aantal schommelt licht ten opzichte van eerdere jaren (55 in 2023 en 74 in 2019). Het BRuG-onderzoek analyseerde het profiel van deze groep (op basis van een steekproef van 28 juni 2022 uit de Sidis Suite databank) en daaruit bleek dat 80% man was, 65% de Belgische nationaliteit had, ongeveer de helft tussen de 36 en 35 jaar was (48%) en 66% al eerder in detentie had gezeten. Het profiel van deze groep is complex. Vaak gaat het om mensen met een voorgeschiedenis van andere misdrijven, herval en psychische stoornissen. Zo wordt bij ongeveer 85% van de geradicaliseerde personen in detentie

minstens één stoornis vastgesteld.⁴⁵ Ook het BRuG-onderzoek zag in haar kwantitatieve bevraging dat plegers van terrorisme vóór detentie vaker angst- en stemmingsstoornissen bleken te hebben.

Om deze doelgroep te begeleiden, werkt Vlaanderen sinds 2018 met een multi-agency aanpak: hulp- en dienstverleningsactoren in de gevangenissen en de justitiehuizen werken nauw samen met de federale actoren vanuit één visie. In 2022 werd die samenwerking verder verfijnd. Er kwam een vernieuwd draaiboek voor de aanpak van radicalisering, een handelingskader voor begeleiding, een meldingsprocedure na groepsactiviteiten en lokaal casusoverleg. Op basis van de Gemeenschappelijke Omzendbrief van 18 februari 2019 kregen de justitiehuizen ook een formeel mandaat om al tijdens detentie te werken met deze doelgroep in functie van het reclasseringsplan.

Daarnaast zetten de Centra Algemeen Welzijnswerk en Centra Geestelijke Gezondheidszorg in op individuele aanklappende begeleiding. Uit het BRuG-onderzoek blijkt dat personen die in de gevangenis zitten voor terrorisme gemiddeld bij meer actoren in begeleiding zijn dan anderen (2,8 actoren tegenover 1,6). Vlaanderen voorziet bovendien specifieke consulenten radicalisering, die intensieve en aanklappende begeleiding bieden tot zes maanden na vrijlating. Sinds 1 januari 2020 kregen 119 personen deze begeleiding.

De brede, multidisciplinaire aanpak werkt, maar stelt ook nieuwe eisen aan samenwerking. Om *disengagement*-trajecten verder te versterken, is vlotte en veilige informatiedeling tussen partners noodzakelijk. Vandaag ontbreekt daarvoor nog een sluitend juridisch kader. Dankzij het nieuwe decreet over de verwerking van persoonsgegevens in multidisciplinaire samenwerking is artikel 458ter van het Strafwetboek toepasbaar voor Vlaamse actoren, maar niet voor overleg met federale diensten. Daarom werkt Vlaanderen samen met de federale overheid aan een gezamenlijk kader voor de Penitentiare Integrale Veiligheidscellen Radicalisering (PIVC). Dat wettelijk kader is essentieel om informatie veilig te delen, multidisciplinair samen te werken en trajecten van disengagement effectiever te maken.

2.4 De re-integratie voorbereiden

Wie zijn leven in detentie wil opbouwen, moet daar zelf werk van maken. Re-integratie begint niet bij de vrijlating, maar op de eerste dag van de straf. Vanaf dat moment moet elke persoon in detentie verantwoordelijkheid nemen om opnieuw aansluiting te vinden bij de samenleving. Om dat proces te ondersteunen, lanceerde Vlaanderen in 2024 het hulp- en dienstverleningsplan. Dat plan is geen doel op zich, maar een instrument dat richting geeft aan de voorbereiding op re-integratie. Huisvesting, werk en onderwijs zijn daarbij cruciale elementen. Want wie op die drie vlakken stappen zet, vergroot zijn kansen op een leven zonder nieuwe feiten.

Om dat waar te maken is samenwerking cruciaal. Alle actoren, binnen en buiten de muren, moeten hun inspanningen op elkaar afstemmen. Vlaanderen wil zo de brug slaan tussen de gevangenis en de samenleving. Zorgen voor continuïteit in aanbod voor, tijdens en na detentie en meer verbinding tussen al die diensten creëren is een hele uitdaging.

Het onthaal bij de start van detentie is daarbij een bepalend moment. Het BRuG-onderzoek toont aan dat een grondige inschatting van de criminogene noden, sterktes en risico's noodzakelijk is om gericht aan de slag te gaan. Een goede screening vormt de basis voor een realistisch traject, maar het blijft wel aan de persoon zelf om er effectief mee aan de slag te gaan. Vandaag zien we dat dit nog te vaak spaak loopt. Onderzoek toont dat professionals in de gevangenis weinig contact hebben met de

⁴⁵ Insight (2019) Dossier Gevangenissen. OCAD.

hulpverleners die iemand vóór of na de detentie begeleiden.⁴⁶ Daardoor stukt de continuïteit van hulpverlening en verdwijnt opgebouwde vooruitgang bij het begin of het einde van een detentie.⁴⁷ Hetzelfde onderzoek wijst uit dat veel mensen met een detentieverleden moeite hebben om initiatief te nemen. Zij hebben nood aan laagdrempelige begeleiding die niet vrijblijvend is, maar die hen actief aanspreekt op engagement en inzet. Re-integratie is dus geen gunst, maar een opdracht. Vlaanderen biedt de kansen en het kader, maar het is aan de persoon in detentie om ze te grijpen en te bewijzen dat verandering mogelijk is.

2.4.1 Begeleiding vanaf dag één

De trajectbegeleiders van JWW staan in voor dat eerste **onthaal**. Ze brengen noden in kaart, geven basisinformatie en verwijzen door naar de juiste diensten.⁴⁸ Uit onderzoek van het Steunpunt Mens en Samenleving (SAM vzw) van 2024 blijkt dat die aanpak niet overal even systematisch verloopt.⁴⁹ Sommige gevangenissen werken proactief, met groepsonthaal of doorverwijzing, elders zijn er wachtlijsten of verschillen in timing. Zowel JWW als de Psychosociale Diensten (PSD) gebruiken weinig gestandaardiseerde instrumenten. Tekorten bij personeel, gebrek aan gespreksruimtes en taalbarrières bemoeilijken de werking. Ook de audit van het Rekenhof stelde vast dat de noden en behoeften op een gepaste manier in kaart werden gebracht, maar dat er verschillen zijn tussen gevangenissen, en dat duidelijke richtlijnen en afspraken tussen PSD en JWW ontbreken. Het onderzoek van SAM vzw wijst bovendien op de nood aan meer uniformiteit en samenwerking. Er is nood aan het gebruik van een duidelijke leidraad voor onthaalgesprekken, met een onderscheid tussen beklaagden en veroordeelden, en aan een gezamenlijke aanpak tussen JWW en PSD. Groepsonthaal kan daarbij een nuttige aanvulling vormen, maar mag het individuele gesprek niet vervangen.

Toch zijn er sterke voorbeelden. In de gevangenis van Hasselt werd een aparte onthaalsectie uitgebouwd, met het ESF-project Radar. Daar werken hulpverleners uit verschillende organisaties (CAW Limburg, Integra en de medische dienst van de gevangenis) samen in één dienst om binnenkomende personen in detentie proactief te onthalen en meteen een passend vervolgtraject te bepalen. In sommige gevangenissen biedt de doelgroep zelf onthaal aan over basisinformatie, en is er een noodlijn om snel contact te leggen met JWW bij dringende problemen. Het onthaal is de start, maar het echte werk begint met het individueel **hulp- en dienstverleningsplan**. Dat plan werd tijdens het vorige strategisch plan getest in Beveren, Hasselt en Hoogstraten en zal vanaf 2026 in alle Vlaamse en Brusselse gevangenissen worden toegepast. Het richt zich op personen die nog maximaal twee jaar verwijderd zijn van vrijlating en focust op wie weinig netwerk heeft, in complexe situaties leeft of nood heeft aan multidisciplinaire samenwerking. De trajectbegeleider stelt het plan op samen met de betrokkene. Niet voor hen, maar mét hen. De persoon in detentie blijft zelf verantwoordelijk om vooruitgang te boeken. Via casusoverleg bespreken partners binnen en buiten de gevangenis, samen met de betrokkene en zijn netwerk, de voortgang. Die samenwerking kan ook na vrijlating worden verdergezet.

Voor complexere dossiers werd in het vorige Vlaams strategisch plan bovendien ook geëxperimenteerd met **casusregie**. In ESF-projecten als Depar (Kortrijk) en Parcours (Leuven), en bij de consultants re-integratie in Brugge en Mechelen, coördineert één actor het volledige traject. Die aanpak zorgt voor overzicht en voorkomt dat mensen tussen de mazen van het net glippen.

⁴⁶ Naessens L.; Raeymaeckers, P. (2023). Terug naar de samenleving. Een leven na detentie.

⁴⁷ Ibid.

⁴⁸ Besluit van de Vlaamse Regering betreffende het algemeen welzijnswerk, 2013.

⁴⁹ Optimalisering van de praktijken met betrekking tot het onthaal van gedetineerden (2024). SAM vzw.

Re-integratie stopt niet bij de persoon zelf. Ook het **netwerk rond de persoon** speelt een doorslaggevende rol. Familie en naasten zijn vaak de eersten die iemand opnieuw een kans geven. Hun steun is cruciaal, maar wordt nog te weinig benut. Families dragen vaak een zwaar stigma, verbergen de detentie en cijferen zichzelf weg.⁵⁰ Een sterk sociaal netwerk en hecht familiecontact helpen de impact van een opsluiting te verminderen, vergroten de kans op een succesvolle re-integratie en verkleinen de kans op recidive. Het netwerk biedt zowel tijdens de detentie als nadien praktische en emotionele steun.⁵¹ **Kinderen** verdienen daarbij bijzondere aandacht. In drie Vlaamse gevangenissen zijn moeder-kindafdelingen ingericht waar jonge kinderen tot drie jaar samen met hun moeder kunnen verblijven. In deze afdelingen is pedagogische en opvoedkundige ondersteuning voorzien door Kind en Gezin en de Centra voor Kinderzorg en Gezinsondersteuning (CKG's). Zij bieden gezinsbegeleiding, consultaties en ondersteuning aan, ook voor zwangere vrouwen in detentie. Buiten de moeder-kindafdelingen leven echter veel meer kinderen met de gevolgen van een detentie. In Vlaanderen hebben naar schatting 9.000 kinderen een ouder in de gevangenis. Heel wat van die kinderen komen op bezoek in de gevangenis. Voor hen blijft de impact vaak groot en langdurig. Nieuw onderzoek uit 2024 toont dat de impact groot is: kinderen ervaren verdriet, angst en schaamte, maar ook stigmatisering, met gevolgen zoals discriminatie of het verliezen van vrienden en familiebanden. Daarnaast spelen financiële moeilijkheden, instabiliteit in het gezin en het wegvallen van een ouderfiguur vaak een rol. De relatie met de gedetineerde ouder staat onder druk, en de woon- of familiesituatie verandert bij velen ingrijpend.⁵² Om die negatieve impact te beperken, is het gebruik van de Kindreflex binnen de gevangenissen nuttig. Deze methodiek helpt hulpverleners om expliciet stil te staan bij de ouderrol van personen in detentie, om het gesprek aan te gaan over ouderschap en opvoeding en om verontrustende gezinssituaties vroegtijdig te detecteren. Door het kind mee in beeld te brengen, versterken we de verantwoordelijkheid van ouders in detentie én beschermen we tegelijk hun kinderen tegen de schadelijke effecten van opsluiting.

Tot slot verdient ook het **slachtofferperspectief** aandacht. Wie schade heeft veroorzaakt, moet dat onder ogen zien. Re-integratie betekent niet alleen een nieuwe start, maar ook het erkennen van het verleden. Vlaanderen stimuleert daarom herstelgericht werken in detentie: via bemiddeling met slachtoffers, het afbetalen van schadevergoedingen of deelname aan dialooggroepen. Herstelgericht werken wordt ook op Europees niveau aanbevolen⁵³ en het draagt bij aan het doorbreken van het proces dat leidt tot crimineel gedrag.⁵⁴ Zulke trajecten helpen daders verantwoordelijkheid te nemen, het leed van slachtoffers te erkennen en het inzicht te versterken dat verandering begint bij eigen gedrag.⁵⁵

2.4.2 Onderwijs en werk

Onderwijs en werk zijn de hefboom naar re-integratie. Ze bieden mensen in detentie de kans om verantwoordelijkheid te nemen en na hun straf opnieuw hun plaats in de samenleving op te eisen. Onderzoek bewijst dat wie in detentie onderwijs volgt, 13% meer kans heeft op werk na vrijlating en

⁵⁰ Blauw, E., Venema, S. (2020). Aandacht voor gezinsrelaties tijdens detentie: ervaringen uit de pilot gezinsbenadering.

⁵¹ Berghuis, L.M. (2022). Receiving visits in Dutch Prisons: a study on the determinations and consequences of prison visitation. Doctoraatsthesis, Universiteit Leiden.

⁵² Albrecht, J. (2024). De onzichtbare noden van kinderen met een gedetineerde ouder. *Fatik*, 41 (182), 26-42.

⁵³ Council of Europe Recommendation CM/Rec(2018)8 of the Committee of Ministers to member States concerning restorative justice in criminal matters. – Venice declaration on the role of restorative justice in criminal matters (2011). – Council of Europe Recommendation Rec(2023)2 on rights, services and support for victims of crime.

⁵⁴ Lauwaert, K., Aertsen, I. (2016). With a little help from a friend: desistance through victim-offender mediation in Belgium. *Restorative Justice. An International journal*, issue 3, 345-368.

⁵⁵ Ibid.

43% minder kans om opnieuw te hervallen.⁵⁶ Wie daar dus niet in investeert, vergroot het risico op herval.

Volgens het BRuG-onderzoek heeft één op vier personen in detentie geen **diploma secundair onderwijs**. Het onderwijsaanbod in de gevangenissen wil die achterstand inhalen, maar het succes hangt af van inzet en motivatie. In het schooljaar 2023–2024 volgden 2.873 personen lessen in de gevangenissen, goed voor 6.321 inschrijvingen in 60 modules. Zestig procent van hen had geen diploma secundair onderwijs, precies de groep die het meest baat heeft bij een tweede kans. Samen behaalden ze bijna 2.700 deelcertificaten.

Een belangrijk deel van dat succesverhaal begint bij taal- en basisvaardigheden. Wie onvoldoende **Nederlands** spreekt of moeite heeft met lezen, schrijven of rekenen, mist kansen om te leren en te werken. Daarom richt het aanbod zich zowel op anderstaligen als op laaggeletterden. Daarom vormt Nederlands de basis binnen het onderwijsaanbod: het opent de deur naar andere opleidingen en vergroot de kansen op werk na vrijlating. In het schooljaar 2023–2024 waren er 1.617 inschrijvingen voor lessen Nederlands.

We zorgen dat het aanbod **beroepsgericht** is, zodat cursisten na hun detentie effectief aan de slag kunnen, bij voorkeur in een **knelpuntberoep**. In het schooljaar 2023-2024 organiseerden de centra voor volwassenenonderwijs 140 diplomagerichte modules, zoals horeca-opleidingen, ICT, afwerking bouw, land- en tuinbouw, mechanica en elektriciteit. In meerdere gevangenissen kunnen cursisten bovendien het volledige AAV-traject (aanvullende algemene vorming) volgen, waarmee ze in combinatie met een diplomagerichte opleiding een volwaardig diploma secundair onderwijs kunnen behalen. Ook werkplekleren, waarbij je on the job een diplomagerichte opleiding volgt, wint aan belang en brengt de realiteit van werken dichterbij. Daarnaast organiseerden de centra voor basiseducatie in het schooljaar 2023-2024 in acht gevangenissen examens voor het behalen van een VCA-attest (Veiligheid, Gezondheid, Milieu Checklist Aannemers), een noodzakelijke stap voor wie na detentie aan de slag wil in sectoren zoals bouw en industrie.

Ook **werk** staat centraal bij de voorbereiding van de re-integratie. Het biedt niet alleen inkomen, maar ook structuur, sociale verbondenheid en de kans om verantwoordelijkheid op te nemen. Volgens het BRuG-onderzoek was 14,5% vóór detentie werkloos en 15,9% werkte in het zwart.⁵⁷ Dit moet na detentie anders. Daarom moeten we tijdens detentie inzetten op het aanleren van **arbeidsgerichte vaardigheden**. Een goede samenwerking met de federale overheid die, via haar dienst Cellmade, het werk in de gevangenissen organiseert, is daarbij cruciaal. Vandaag ligt de nadruk nog te veel op uitvoerend werk dat weinig leerwaarde heeft. Vlaanderen wil evolueren naar een model waarin werk in detentie gericht is op het verwerven van nieuwe competenties en vaardigheden, met oog op tewerkstelling in knelpuntsectoren na vrijlating.

Een nieuw voorbeeld is het project in de gevangenis van Oudenaarde, waar het Agentschap Justitie en Handhaving in 2023 via het ESF-project Activerende netwerkorganisaties het eerste maatwerkbedrijf WAAK binnenbracht. Daar leren personen met een (vermoeden van) arbeidshandicap of met een afstand tot de arbeidsmarkt, werken in de sociale economie. In het WAAK-opleidingsatelier oefenen ze op bedrading, solderen, verpakkingswerk en montage en ontwikkelen ze zowel technische

⁵⁶ Davis, L. M, Bozick, R., Steele, J. L, Saunders, J. M, & Miles, J. N. V. (2013). Evaluating the effectiveness of correctional education: a meta-analysis of programs that provide education to incarcerated adults, onderzoeksrapport. Santa Monica, CA: RAND Corporation.

⁵⁷ Brosens, D., De Donder, L., en Verté, D. (2013). Hulp- en dienstverlening gevangenis Antwerpen: Een onderzoek naar de behoeften van gedetineerden. Antwerpen: Vlaamse overheid.

vaardigheden als arbeidsattitudes zoals samenwerking, respect, discipline en verantwoordelijkheidszin.

Daarnaast is **VDAB** aanwezig in elke gevangenis in Vlaanderen en Brussel om toeleiding tot de arbeidsmarkt of tot (beroeps)opleiding mogelijk te maken. De detentiebemiddelaars bieden enerzijds basisdienstverlening met informatie over werk en opleiding. In 2024 ging het om 1.662 gesprekken, tegenover 1.637 in 2023. Daarnaast bieden ze intensieve arbeidsbemiddelingstrajecten aan veroordeelden die in de voorwaarden zitten om hun zoektocht naar werk buiten de muren aan te vatten. In 2024 werden 930 nieuwe bemiddelingstrajecten opgestart, een stijging ten opzichte van 2023 (896).

Werk is belangrijk om een inkomen te hebben tijdens en na detentie, maar bijvoorbeeld ook om verantwoordelijkheid te nemen, **schulden** af te lossen en burgerlijke partijen en slachtoffers te vergoeden. Het BRUG-onderzoek toont aan dat 71% van de personen in detentie schulden had vóór de opsluiting. Schuldhulpverlening en budgetbeheer spelen hierop in. JWW en andere dienstverleners helpen bij initiatieven om schulden af te betalen of slachtoffers te vergoeden via tussenkomst van de advocaat.

2.4.3 Sterker naar de samenleving

Het vorige strategisch plan bood al heel wat handvatten om de stap naar buiten beter voor te bereiden. Zo kwamen er initiatieven die de **praktische organisatie van het leven na detentie** vergemakkelijken: van een mobiele applicatie om een identiteitskaart aan te vragen vanuit de gevangenis tot infosessies over het inburgeringstraject tijdens detentie. Maar ook initiatieven die de brug slaan tussen leven binnen en buiten zorgden voor een meer voorbereide vrijlating.

Sinds het vorige strategische plan zijn verschillende goede praktijken ontstaan om **lokale besturen** meer te betrekken bij de terugkeer naar de samenleving. In Leuven en Temse onderzocht de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) hoe lokale besturen een actievere rol kunnen spelen in het re-integratieproces. De resultaten tonen duidelijk dat lokale besturen al tijdens detentie het verschil kunnen maken, bijvoorbeeld door een referentieambtenaar aan te stellen die wie vrijkomt toe leidt tot gemeentelijke en sociale diensten. De gevangenis verstuurt ook een kennisgeving naar het gemeentebestuur over elke vrijlating of plaatsing onder elektronisch toezicht.⁵⁸ Zowel het Rekenhof als het BRUG-onderzoek verwijzen expliciet naar de nood van betrokkenheid van het **OCMW** tijdens de periode vóór invrijheidstelling en daarna. De personen in detentie kampen vaak met problemen op het vlak van middelen om in hun levensonderhoud te voorzien zoals financiën, huisvesting en sociale administratie. In het ESF-project Depar in het detentiehuis van Kortrijk werd die samenwerking concreet gemaakt: een OCMW-medewerker treedt er al tijdens detentie op als casusregisseur en zorgt dat trajecten naadloos verderlopen na vrijlating en speelt in op de noden die er zijn op vlak van levensonderhoud.

De **continuïteit verzekeren** van een traject binnen de muren naar buiten verhoogt de re-integratiekansen. Sinds 2023 is er een consulent re-integratie werkzaam in de regio Mechelen die er in nauwe samenwerking met stadsbestuur en het OCMW hoog risico profielen begeleidt. Het gaat om complexe dossiers met meerdere problemen tegelijk, waar mensen anders zonder enige vorm van begeleiding op strafeinde buiten zouden komen. De consulent start tijdens detentie en zet de regie ook verder tot zes maanden na detentie, zodat trajecten niet stilvallen aan de poort. In Antwerpen en

⁵⁸ Federale Overheidsdienst Justitie, Collectieve brief nr. 136 van 16 maart 2016, Melding opsluiting en vrijlating van gedetineerden aan gemeenten.

Gent ging men in het ESF-project OTiS van start met begeleiding bij vrijlating op maat van beklaagden en kortgestraften die moeite hebben om het aanbod buiten te vinden of vol te houden. Onderzoek toont dat re-integratie meer slaagkansen heeft wanneer professionals en vrijwilligers samenwerken rond één persoon.⁵⁹ Daarom zet het project bewust in op die combinatie: vrijwillige buddy's en professionals begeleiden, samen of afwisselend, mensen bij hun terugkeer naar de samenleving.

De **woonsituatie** is een andere bepalende factor voor een geslaagde re-integratie. Een uitdaging want de woonproblematiek geldt voor de hele samenleving, met een algemene nood aan betaalbare en sociale woningen voor heel wat doelgroepen. Het BRuG-onderzoek wijst uit dat wie in detentie verblijft vaak al vóór detentie woonproblemen had. Zo blijkt dat 29,1% van de personen in detentie ooit dak- of thuisloos was, 25,5% verbleef in een instelling en 9,9% in een begeleide woonvorm. Het is allesbehalve evident om de toegang van personen in detentie tot een kwaliteitsvolle en betaalbare woonst te verbeteren. De reorganisatie van het woonlandschap, waarbij één woonmaatschappij per gemeente instaat voor de verhuur van sociale woningen, biedt wel kansen. Er is nood aan een intersectorale benadering, met betrokkenheid van de lokale besturen. De 'netwerkmomenten wonen' in de gevangenissen, waarbij lokale woonactoren uit de regio en de diensten in de gevangenis met elkaar uitwisselen, helpen de ondersteuningsvragen en informatiebehoeften die op het terrein leven.

Sport, cultuur en participatie helpen mensen in detentie opnieuw structuur, discipline en verbondenheid te vinden en vormen tegelijk een belangrijke uitlaatklep om de rust in de gevangenis te bewaren. Jaarlijks worden zo'n 600 sport- en cultuuractiviteiten georganiseerd in de gevangenissen, goed voor samen 48.152 uren. Volgens het BRuG-onderzoek neemt 46,4% van de personen in detentie deel aan sport, 42,6% bezoekt de bibliotheek en 20% volgt sociaal-culturele activiteiten. Deze activiteiten zijn voor iedereen toegankelijk en bieden sociale verbinding en structuur. Het aanbod kan ook de brug maken naar wie (nog) niet bereikt wordt in ander aanbod en wil ook actieve deelname en verantwoordelijkheid stimuleren. Zo kwam er een samenwerking met Voetbal Vlaanderen om personen in detentie op te leiden tot voetbalcoach. Sinds de opstart van het project in 2023 behaalden zo'n 30 personen hun UEFA C-trainersdiploma. Omdat de stages doorgaan in jeugdclubs, is dit aanbod niet voor iedereen toegankelijk en vindt er eerst een grondige screening plaats. Zo zijn bepaalde feiten uitgesloten, zoals zedenfeiten, drugsfeiten en feiten van terrorisme. Ook voor het culturaanbod wordt zo veel mogelijk samengewerkt met organisaties die buiten ook aanbod hebben, zodat de brug naar de samenleving al tijdens detentie wordt gelegd. Vrijwilligers en de personen in detentie zelf helpen bij de voorbereiding en uitvoering van dit aanbod.

We kunnen nog meer evolueren van een passieve detentie naar een actieve detentie, waarbij de doelgroep enerzijds aan de slag gaat met de eigen problemen en anderzijds mee de handen uit de mouwen steekt bij de organisatie, administratie en opvolging van het aanbod. Al tijdens detentie kan men opnieuw verantwoordelijkheid opnemen en meewerken, ook ten aanzien van medege-detineerden. Het gevangenisstelsel biedt weinig ruimte voor autonomie en keuzevrijheid, maar net die vaardigheden zijn essentieel om buiten opnieuw zelfstandig beslissingen te nemen. Wie binnen verantwoordelijkheid opneemt, bereidt zich beter voor op vrijheid. Door personen in detentie actief te betrekken bij de organisatie van het leven in de gevangenis, ontwikkelen ze competenties die ook in de samenleving waardevol zijn: samenwerken, plannen, initiatief nemen en volhouden. In het vorige strategisch plan werden de eerste stappen gezet richting meer participatie van de doelgroep. Zo bestaan er meer en meer *peer-to-peer* werkingen, bijvoorbeeld voor het wegwijs maken tijdens de eerste dagen van de detentie. Die vormen van onderlinge ondersteuning (*peer-to-peer*) vullen het professionele werk van de psychosociale dienst en de trajectbegeleiders aan. Ze versterken het gevoel

⁵⁹ Naassens L. en Raeymaeckers P. Terug naar de samenleving. 2023.

van eigenaarschap en tonen dat re-integratie begint bij verantwoordelijkheid opnemen, niet bij vrijlating.

2.5. Beleidsmatige aandachtspunten

Uit de omgevingsanalyse komt een duidelijk beeld naar voren: Vlaanderen heeft een sterk en breed uitgebouwd systeem van hulp- en dienstverlening in detentie, gedragen door geëngageerde partners. Maar om dat systeem de komende jaren toekomstbestendig en doelgericht te houden, zijn enkele gerichte beleidskeuzes nodig:

1. **Kwalitatieve randvoorwaarden:** Een duurzaam hulp- en dienstverleningsmodel vergt ook aangepaste infrastructuur, voldoende penitentiair personeel en werkbare werkomstandigheden. Alleen zo kunnen de partners kwaliteitsvol en consistent werken in een complexe context.
2. **Meer centrale regie en samenhang:** De voorbije jaren is de samenwerking sterk gegroeid, maar de veelheid aan spelers vraagt om meer sturing. De verdere centralisering van coördinatiefuncties bij het Agentschap Justitie en Handhaving zet de juiste toon: duidelijke verantwoordelijkheden, een uniforme aansturing en voldoende ruimte voor lokale invulling.
3. **Datagedreven beleid:** Elke partner verzamelt vandaag waardevolle gegevens, maar vaak versnipperd. Met de uitbouw van een centrale datastrategie leggen we de basis voor beleid dat beter kan meten, vergelijken en bijsturen. Een gedeeld datamodel moet de realiteit achter de muren zichtbaar maken met één druk op de knop.
4. **Sterkere brug tussen binnen en buiten:** De overgang van detentie naar vrijheid blijft een kwetsbare fase. Een trajectmatige aanpak met casusregie en tijdige toeleiding naar wonen, werk en zorg is essentieel om herval te voorkomen en duurzame re-integratie te realiseren.
5. **Werk en onderwijs als hefboom:** Wie zijn leven opnieuw wil opbouwen, moet tijdens detentie leren werken, leren leren en verantwoordelijkheid opnemen. Vlaanderen zal daarom verder investeren in kwalitatief en beroepsgericht onderwijs, werkplekleren en arbeidstrajecten die aansluiten bij de arbeidsmarkt en knelpuntberoepen. Werk in detentie moet meer opleiden dan bezighouden. Wat men binnen leert, moet men buiten kunnen gebruiken.
6. **Herstel en slachtofferperspectief verankeren:** Een zinvolle straf is meer dan louter uitzitten. Herstelgericht werken moet een structurele plaats krijgen in de hulp- en dienstverlening. Daders moeten de kans krijgen én de plicht voelen om verantwoordelijkheid te nemen voor het leed dat ze veroorzaakten, via bemiddeling, vergoedingen of herstelgerichte activiteiten. Dat perspectief versterkt zowel de maatschappelijke aanvaarding van re-integratie als de motivatie van de betrokkene om het anders te doen.
7. **Focus en efficiëntie in het aanbod:** Het Vlaamse aanbod is breed, maar mag gericht worden ingezet. Door diensten te clusteren in een duidelijke structuur – nulde, eerste en tweede lijn – kunnen middelen beter worden benut en wachttijden verminderd. Thematische re-integratieprogramma's zorgen bovendien voor meer samenhang en zichtbaarheid.
8. **Lokale verankering en nieuwe partnerschappen:** Lokale besturen, woonactoren, werkgevers en justitiehuisen spelen een steeds grotere rol in de re-integratie. Vlaanderen moet dat partnerschap verder versterken, met ruimte voor lokale innovatie maar binnen een duidelijk gemeenschappelijk kader.
9. **Communicatie en herkenbaarheid:** Het hulp- en dienstverleningsaanbod moet herkenbaar zijn, voor zowel personen in detentie als partners. Een eenduidige communicatie en toegankelijke informatie over rechten, plichten en mogelijkheden vergroten het vertrouwen en de betrokkenheid.

3. DOELSTELLINGEN EN ACTIES

De omgevingsanalyse maakte duidelijk waar Vlaanderen vandaag sterk in staat, maar ook waar de knelpunten liggen. De komende vijf jaar vertaalt dit strategisch plan die inzichten in gerichte doelstellingen en concrete acties. Elke actie draagt bij aan een Vlaams re-integratiebeleid dat doelgerichter, efficiënter en beter gecoördineerd werkt, met aandacht voor kwaliteit, effectiviteit en samenwerking. Sommige acties versterken meerdere doelstellingen tegelijk, maar worden slechts één keer opgenomen om herhaling te vermijden.

SD 1. We verstevigen de positie van Vlaanderen in de gevangenissen en detentiehuisen vanuit een sterke netwerkorganisatie met meer centrale regie

Vlaanderen beschikt over een sterk uitgebouwd netwerk van partners die binnen en buiten de muren actief zijn, maar de complexiteit en versnippering van dat netwerk vraagt meer centrale regie. Om de decretale opdracht duurzaam te kunnen uitvoeren, moet Vlaanderen binnen het federale kader met één stem spreken, duidelijke verantwoordelijkheden opnemen en uniforme werkprocessen hanteren. De beleidsmatige aandachtspunten uit de omgevingsanalyse benadrukten het belang van zo'n samenhangende aanpak: minder versnippering, meer sturing en een helder organisatiemodel waarin alle schakels op elkaar zijn afgestemd. Met deze eerste strategische doelstelling leggen we de basis voor een sterker Vlaams organisatiemodel met duidelijke lijnen van samenwerking, gedeelde data en een eenduidige aansturing.

OD 1.1 We versterken de centrale regie binnen de hulp- en dienstverlening

1. We structureren het aanbod in re-integratieprogramma's

We brengen meer structuur en samenhang in het aanbod van hulp- en dienstverlening binnen elke gevangenis en elk detentiehuis. Vandaag is het aanbod versnipperd en is het niet altijd duidelijk wie wat doet. Dat maken we overzichtelijker en doelgerichter. De nulde en eerste lijn vormen de brede basis: zij staan in voor onthaal, basisbegeleiding en laagdrempelige initiatieven zoals peer-to-peerwerking. De tweede lijn bouwen we op rond duidelijke re-integratieprogramma's, die thematisch georganiseerd zijn rond bijvoorbeeld onderwijs, werk, verslaving en behandeling. Op die manier stimuleren we lokale teams om hun aanbod niet langer per organisatie, maar per thema te organiseren. Zo kunnen partners beter afstemmen, kennis en informatie delen, dubbel werk vermijden en samen sterker inzetten op de re-integratie van elke persoon in detentie.

Trekkende minister(s)	Minister van Onderwijs, Justitie en Werk
Meewerkende minister(s)	Minister van Onderwijs , Justitie en Werk Minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke kansen Minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Havens en Sport Minister van Binnenland , Steden- en Plattelandsbeleid, Samenleven, Integratie en Inburgering , Bestuurszaken, Sociale Economie en Zeevisserij

	Minister van Wonen , Energie en Klimaat, Toerisme en Jeugd
Gekoppeld aan andere SD	/
Timing	2026-2028 Doorlopende actie ☐
Indicatoren	- Aantal bijeenkomsten werkgroep gemengde commissie en resultaat - Basismodel re-integratieprogramma's - Aantal gevangenen en detentiehuizen dat model hanteert

2. We streven naar een graduele instroom in het aanbod en betere spreiding van het aanbod in de tijd

Door aanbod duidelijker te structureren (cf. actie 1) krijg je een efficiëntere inzet van middelen. Het juiste aanbod wordt op het juiste moment ingezet, afgestemd op de fase van detentie en de noden van de persoon. Met behulp van een digitaal systeem dat het traject van elke persoon opvolgt (cf. actie 7) kunnen we de logische volgorde en de omvang van het aanbod beter opvolgen, zodat het zowel aansluit bij iemands re-integratietraject als bij de algemene beschikbaarheid van het aanbod.

Trekkende minister(s)	Minister van Onderwijs, Justitie en Werk
Meewerkende minister(s)	Minister van Onderwijs , Justitie en Werk Minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke kansen Minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Havens en Sport Minister van Binnenland , Steden- en Plattelandsbeleid, Samenleven, Integratie en Inburgering , Bestuurszaken, Sociale Economie en Zeevisserij Minister van Wonen , Energie en Klimaat, Toerisme en Jeugd
Gekoppeld aan andere SD	/
Timing	2026-2028 Doorlopende actie ☐
Indicatoren	- Monitoring van aanbod per persoon - Digitaal overzicht van aanbod per persoon - Spreidingsplan van aanbod

3. We maken het hulp- en dienstverleningsaanbod beter bekend vanuit een centrale communicatiestrategie

We versterken de bekendmaking van het aanbod, zodat de deelname eraan in alle gevangenissen verder toeneemt, voor alle doelgroepen. We voeren een overkoepelende communicatiestrategie om het aanbod in alle gevangenissen beter bekend te maken, bij zowel de doelgroep als de partners binnen en buiten de muren, zowel Vlaams als federaal. De doelgroep krijgt bij de start en doorheen de detentie zowel algemene als gevangenisspecifieke informatie over het aanbod, zowel op papier als via digitale weg waar mogelijk. Ook de partners informeren we vanuit een meer centrale aanpak met één lijn en herkenbare stijl, zodat alle communicatie coherent en professioneel verloopt.

Trekkende minister(s)	Minister van Onderwijs, Justitie en Werk
Meewerkende minister(s)	Minister van Onderwijs , Justitie en Werk Minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke kansen Minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Havens en Sport

	Minister van Binnenland , Steden- en Plattelandsbeleid, Samenleven, Integratie en Inburgering , Bestuurszaken, Sociale Economie en Zeevisserij Minister van Wonen , Energie en Klimaat, Toerisme en Jeugd
Gekoppeld aan andere SD	/
Timing	2025-2030 Doorlopende actie ☒
Indicatoren	- Centrale communicatiestrategie en afspraken verspreid en in voege - Aantal instrumenten en publicaties die het aanbod bekend maken

4. We centraliseren de onderwijscoördinatie in detentie

We integreren de opdracht ‘onderwijscoördinatie’ in het Agentschap Justitie en Handhaving (AJH). Hiermee versterken we de centrale regie en ondersteuning van de hulp- en dienstverlening.

Trekkende minister(s)	Minister van Onderwijs, Justitie en Werk
Meewerkende minister(s)	Minister van Onderwijs , Justitie en Werk
Gekoppeld aan andere SD	/
Timing	2025-2027 Doorlopende actie ☐
Indicatoren	- Periodiek voorbereidingsoverleg met Vocvo vzw - Uitvoering integratieplan (regelgeving en HR) - Aantal onderwijscoördinatoren in dienst bij AJH

5. We centraliseren de sport- en cultuurcoördinatie in detentie

We integreren de opdracht ‘sport- en cultuurcoördinatie’ in het Agentschap Justitie en Handhaving. Hiermee versterken we de centrale regie en ondersteuning van de hulp- en dienstverlening.

Trekkende minister(s)	Minister van Onderwijs, Justitie en Werk
Meewerkende minister(s)	Minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke kansen Minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Havens en Sport
Gekoppeld aan andere SD	/
Timing	2025-2027 Doorlopende actie ☐
Indicatoren	- Periodiek voorbereidingsoverleg met De Rode Antraciet vzw - Uitvoering integratieplan (regelgeving en HR) - Aantal sport- en cultuurfunctionarissen in dienst bij AJH

6. We voeren een centraal vrijwilligersbeleid binnen detentie

Binnen het sport-, cultuur- en onderwijsaanbod zijn vrijwilligers actief. We bouwen een centrale vrijwilligerswerking uit om hun inzet te versterken en uniformiseren.

Trekkende minister(s)	Minister van Onderwijs, Justitie en Werk
Meewerkende minister(s)	Minister van Onderwijs , Justitie en Werk Minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Havens en Sport Minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke Kansen
Gekoppeld aan andere SD	/
Timing	2026-2028 Doorlopende actie ☐
Indicatoren	- Plan van aanpak voor centralisering vrijwilligers in detentie

- Centraal kader voor vrijwilligerswerking in detentie
- Aantal vrijwilligers werkzaam in detentie

OD 1.2 We voeren een centrale datastrategie om beleid beter te onderbouwen en bij te sturen waar nodig

7. We ontwikkelen één datasysteem voor centrale en vergelijkbare gegevens met één druk op de knop

Om gegevens over hulp- en dienstverlening vanuit verschillende beleidsdomeinen en partnerorganisaties centraler beschikbaar te stellen, werken we aan een centrale datastrategie in drie fasen. Ter voorbereiding hiervan werd er met alle aanbodverstrekkers een uniform datamodel voor hulp- en dienstverlening opgemaakt, volgens het OSLO-principe (Open Standaarden voor Linkende Organisaties) van Digitaal Vlaanderen. Dit betekent dat alle aanbodverstrekkers die gegevens bijhouden een gemeenschappelijke taal hebben afgesproken om gemakkelijk vergelijkbare gegevens te kunnen verzamelen.

I. We maken gestandaardiseerde basisgegevens centraal beschikbaar

In de eerste fase van de centrale datastrategie brengen we de gegevens over het aanbod (type, locatie, vorm), het bereik (aantal deelnemers), het profiel van de doelgroep (kenmerken), het budget (kostprijs per aanbod) en personeel (aantal en locatie) in kaart in één digitale rapporteringstool. De partners van de gemengde commissie leveren bestaande data uit hun systemen digitaal aan, waardoor we dubbele registratie vermijden. Uit de tool kunnen we rapporten genereren en zo de werking beter evalueren en bijsturen.

Trekkende minister(s)	Minister van Onderwijs, Justitie en Werk	
Meewerkende minister(s)	Minister van Onderwijs , Justitie en Werk Minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke kansen Minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Havens en Sport Minister van Binnenland , Steden- en Plattelandsbeleid, Samenleven, Integratie en Inburgering , Bestuurszaken, Sociale Economie en Zeevisserij Minister van Wonen , Energie en Klimaat, Toerisme en Jeugd	
Gekoppeld aan andere SD	/	
Timing	2025-2026	Doorlopende actie ☐
Indicatoren	- Digitale rapporteringstool gebruiksklaar - Rapporten over aanbod, bereik, profiel, budget en personeel beschikbaar	

II. We onderzoeken hoe we gegevens over de deelname aan het aanbod centraal beschikbaar kunnen stellen

In de tweede fase van de centrale datastrategie onderzoeken we hoe we het profiel van de doelgroep kunnen linken aan het aanbod. Zo krijgen we gemakkelijker zicht op welke groepen deelnemen aan het aanbod, kunnen we het beleid zowel bovenlokaal als lokaal beter onderbouwen en het aanbod nog gericht afstemmen. Het doel is om de koppeling tussen profiel en aanbod te integreren in de rapporteringstool.

Trekkende minister(s)	Minister van Onderwijs, Justitie en Werk
Meewerkende minister(s)	Minister van Onderwijs , Justitie en Werk Minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke kansen Minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Havens en Sport Minister van Binnenland , Steden- en Plattelandsbeleid, Samenleven, Integratie en Inburgering , Bestuurszaken, Sociale Economie en Zeevisserij Minister van Wonen , Energie en Klimaat, Toerisme en Jeugd
Gekoppeld aan andere SD	/
Timing	2026-2028 Doorlopende actie ☐
Indicatoren	- Analyseverslag link profiel en aanbod beschikbaar - Prognose over integratie in digitale rapporteringstool beschikbaar

III. We onderzoeken hoe we data over individuele trajecten in beeld kunnen brengen

In de derde fase van de centrale datastrategie onderzoeken we hoe informatie-uitwisseling over individuele trajecten en hun verloop mogelijk gemaakt kan worden volgens het need-to-know-principe. Deze vorm van informatie-uitwisseling vereist strikte toegangsregels binnen het datasysteem, waarbij de gemengde commissie zal uitklaren welke informatie met welke partners uitgewisseld kan worden. We gaan na of het juridisch kader dat deze informatie-uitwisseling mogelijk maakt aangepast moet worden (cf. actie 13) en verkennen de ontwikkeling van een digitaal dossiersysteem om deze gegevensuitwisseling veilig en efficiënt te ondersteunen.

Trekkende minister(s)	Minister van Onderwijs, Justitie en Werk
Meewerkende minister(s)	Minister van Onderwijs , Justitie en Werk Minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke kansen Minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Havens en Sport Minister van Binnenland , Steden- en Plattelandsbeleid, Samenleven, Integratie en Inburgering , Bestuurszaken, Sociale Economie en Zeevisserij Minister van Wonen , Energie en Klimaat, Toerisme en Jeugd
Gekoppeld aan andere SD	/
Timing	2029-2030 Doorlopende actie ☐
Indicatoren	- Analyserapport over informatiedeling op persoonsniveau beschikbaar - Prognose over integratie in digitale rapporteringstool beschikbaar

8. We werken aan een uniforme recidivemeting

We bekijken samen met de federale overheid om een gemeenschappelijke definitie van recidive te hanteren, zodat recidive ook juist en vergelijkbaar kan gemeten worden met andere landen. Nu worden die cijfers immers op een verschillende manier gemeten waardoor het vergelijken met het buitenland niet correct noch betrouwbaar is. Het NICC zet voor de federale overheid een recidive monitor op. Vanuit Vlaanderen willen we weten of onze investeringen in hulp- en dienstverlening hun gewenst effect hebben. We zullen daarvoor de nodige monitoringssystemen opzetten (cf. actie 7) en bekijken of deze monitoring op termijn geïntegreerd kan worden in het federale initiatief.

Trekkende minister(s)	Minister van Onderwijs, Justitie en Werk
Meewerkende minister(s)	Minister van Onderwijs , Justitie en Werk Minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke kansen Minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Havens en Sport Minister van Binnenland , Steden- en Plattelandsbeleid, Samenleven, Integratie en Inburgering , Bestuurszaken, Sociale Economie en Zeevisserij Minister van Wonen , Energie en Klimaat, Toerisme en Jeugd
Gekoppeld aan andere SD	/
Timing	2027-2030 Doorlopende actie ☐
Indicatoren	- Aantal overleg met federale overheid - Hanteerbare definitie recidive beschikbaar - Aantal overleg/samenwerking met NICC - Monitoringsystemen in voege (cf. actie 7)

9. We realiseren een structurele en uniforme evaluatie van het aanbod

We bouwen verder op de bestaande evaluaties van het aanbod, maar brengen er meer structuur en samenhang in. Vandaag wordt in elke gevangenis al geëvalueerd, maar dat gebeurt nog niet uniform genoeg. Door de evaluatie nog meer uniform te organiseren en meer structureel te bundelen per inrichting en bovenlokaal, kunnen we de resultaten beter vergelijken en er beleidsmatig uit leren. De ontwikkeling en opvolging verloopt in afstemming met de betrokken actoren. Deze aanpak zorgt ervoor dat we op Vlaams niveau nog beter overkoepelende conclusies kunnen trekken en het aanbod gericht te versterken.

Trekkende minister(s)	Minister van Onderwijs, Justitie en Werk
Meewerkende minister(s)	Minister van Onderwijs , Justitie en Werk Minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke kansen Minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Havens en Sport Minister van Binnenland , Steden- en Plattelandsbeleid, Samenleven, Integratie en Inburgering , Bestuurszaken, Sociale Economie en Zeevisserij Minister van Wonen , Energie en Klimaat, Toerisme en Jeugd
Gekoppeld aan andere SD	/
Timing	2025-2030 Doorlopende actie ☒
Indicatoren	- Gestandaardiseerde evaluatie instrumenten beschikbaar - Aantal evaluaties per gevangenis en detentiehuis en hun resultaat - Aantal overkoepelende evaluaties en hun resultaten

OD 1.3 We ondersteunen de hulp- en dienstverleners bij hun werk in de gevangenis

10. We versterken het opleidingsaanbod voor alle Vlaamse personeelsleden in de gevangenissen

Het netwerk van de hulp- en dienstverlening biedt interne opleidingen aan voor medewerkers via de eigen Detentie Netwerk Academie. We voorzien specifieke vorming voor onze medewerkers in de gevangenissen, gericht op de prioriteiten binnen dit strategisch plan, zoals bijvoorbeeld seksueel en

intrafamiliaal geweld, het slachtofferperspectief, veiligheid, strafuitvoeringsmodaliteiten zoals elektronisch toezicht, nieuwe criminaliteitsfenomenen en hervormingen binnen de strafuitvoering.

Trekkende minister(s)	Minister van Onderwijs, Justitie en Werk
Meewerkende minister(s)	Minister van Onderwijs , Justitie en Werk Minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke kansen Minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Havens en Sport Minister van Binnenland , Steden- en Plattelandsbeleid, Samenleven, Integratie en Inburgering , Bestuurszaken, Sociale Economie en Zeevisserij Minister van Wonen , Energie en Klimaat, Toerisme en Jeugd
Gekoppeld aan andere SD	/
Timing	2025-2030 Doorlopende actie ☒
Indicatoren	- Aantal opleidingen - Bezettingsgraad per opleiding

11. We zetten de veiligheid van hulp- en dienstverleners centraal

We streven naar een veilige werkomgeving voor alle hulp- en dienstverleners in gevangenissen en detentiehuizen. Voor de infrastructuur is Vlaanderen afhankelijk van de federale overheid, maar binnen onze eigen bevoegdheden vullen we de federale taken rond veiligheid, zoals vastgelegd in het samenwerkingsakkoord, complementair aan. Concreet zorgen we voor actuele risicoanalyses van de werkplekken, een nauwgezette opvolging van veiligheidsprocedures en een correcte registratie van incidenten (waaronder grensoverschrijdend gedrag). Dit doen we in nauwe samenwerking en in dialoog met onze federale partners.

Trekkende minister(s)	Minister van Onderwijs, Justitie en Werk
Meewerkende minister(s)	/
Gekoppeld aan andere SD	/
Timing	2025-2030 Doorlopende actie ☒
Indicatoren	- Actuele risicoanalyse van elke gevangenis en detentiehuis - Periodieke opvolging van de veiligheidsprocedures - Aantal geregistreerde incidenten - Aantal vormingen rond veiligheid en bezettingsgraad

SD 2. Vanuit alle Vlaamse beleidsdomeinen versterken we de inhoudelijke werking van de hulp- en dienstverlening om re-integratie te verbeteren en recidive te vermijden

Een succesvolle re-integratie vraagt meer dan aanwezigheid binnen de muren: ze vraagt om inhoudelijke kwaliteit, continuïteit en samenwerking over beleidsdomeinen heen. Vlaanderen beschikt over een breed en sterk uitgebouwd aanbod, maar de omgevingsanalyse toont dat gericht versterken en beter afstemmen nodig is om echt het verschil te maken. Vanuit onderwijs, werk, welzijn, gezondheid en wonen zetten we de komende jaren extra in op de kernvoorwaarden voor re-integratie: leren, werken, zorg en wonen. Elk beleidsdomein draagt daarbij zijn deel van de verantwoordelijkheid, binnen een gedeeld Vlaams kader en met een duidelijke focus op recidivevermindering en maatschappelijke veiligheid. We werken aan meer samenhang en effectiviteit in het aanbod, met trajecten die aansluiten op de noden van de doelgroep en die naadloos doorlopen van binnen naar

buiten. Alleen zo wordt hulp- en dienstverlening geen losstaand aanbod, maar een hefboom voor gedragsverandering, herstel en een nieuwe start in de samenleving.

OD 2.1 We maximaliseren praktijken van casusregie en casusoverleg in detentie

12. We installeren de praktijk van individuele hulp- en dienstverleningsplannen

Na een positieve evaluatie van het proefproject in 2023-2024 rollen we vanaf het voorjaar van 2026 de praktijk van individuele hulp- en dienstverleningsplannen verder uit in de Vlaamse en Brusselse gevangenissen. We bepalen voor welke doelgroep(en) we deze plannen invoeren, met bijzondere aandacht voor situaties waarin een geïntegreerde en multidisciplinaire aanpak noodzakelijk is. Voorrang gaat naar personen in detentie met een beperkt sociaal netwerk, dossiers waarin de hulpverlening dreigt vast te lopen en gevallen waar samenwerking tussen verschillende diensten cruciaal is.

Trekkende minister(s)	Minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke kansen
Meewerkende minister(s)	Minister van Onderwijs, Justitie en Werk
Gekoppeld aan andere SD	/
Timing	2026 Doorlopende actie ☐
Indicatoren	- Aantal hulp- en dienstverleningsplannen per inrichting per jaar

13. We zorgen voor een kader voor casusregie, casusoverleg en infodeling

We versterken de praktijken van casusregie, casusoverleg en infodeling, en bouwen het methodisch kader hiervoor verder uit. Binnen verschillende ESF-projecten (Krachtstroom, Trajectbooster, Perron 91, HerPact en DePar) wordt geëxperimenteerd met deze aanpak, telkens met een specifieke focus op een bepaalde doelgroep – zoals personen met een verslavingsproblematiek, veelplegers, jongvolwassenen of mensen met multiproblematieken. Daarbij werken we multidisciplinair samen met partners als de justitiehuisen, lokale besturen en hulpverleningsdiensten om het netwerk rond de persoon beter te sluiten. Ook buiten deze projecten bestaan al sterke praktijken, onder meer binnen de trajectbegeleiding en de aanpak van radicalisering. We brengen deze ervaringen samen om te komen tot één gedeelde werkwijze, met duidelijke afspraken, rolverdeling en uniforme sjablonen.

We bepalen voor welke (complexe) dossiers deze methodiek het meest aangewezen is en voor welke doelgroepen we ze kunnen inzetten. Daarnaast verkennen we de mogelijkheid van een platform voor afstemming, samenwerking en kennisdeling, zodat expertise over casusregie en integrale begeleiding breed toegankelijk wordt en ondersteuning zo goed mogelijk op maat kan worden georganiseerd.

Trekkende minister(s)	Minister van Onderwijs, Justitie en Werk Minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke kansen
Meewerkende minister(s)	Minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke kansen Minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Havens en Sport Minister van Binnenland , Steden- en Plattelandsbeleid, Samenleven, Integratie en Inburgering , Bestuurszaken, Sociale Economie en Zeevisserij Minister van Wonen , Energie en Klimaat, Toerisme en Jeugd
Gekoppeld aan andere SD	/
Timing	2025-2027 Doorlopende actie ☐

Indicatoren	- Overzicht goede praktijken casusregie en casusoverleg beschikbaar - Methodisch kader voor casusregie beschikbaar en in voege - Aantal integrale trajecten per gevangenis en detentiehuis - ESF-eindrapporten beschikbaar - Doelgroep voor casusoverleg bepaald en methodiek beschikbaar - Juridisch kader aangepast waar nodig en in voege
-------------	---

OD 2.2 We versterken de (psychosociale) begeleiding vanaf de start van de detentie

14. We werken aan een afgestemd onthaalbeleid tussen de hulp- en dienstverlening en de psychosociale diensten

We werken aan één afgestemd onthaalbeleid tussen de hulp- en dienstverleningsactoren en de federale psychosociale diensten. Het doel is om vanaf de start van detentie tijdig noden en behoeften te detecteren om zo snel mogelijk gepaste hulp- en dienstverlening te organiseren. Dit onthaalbeleid geeft duidelijke richting aan de betrokken diensten, met oog voor de lokale context en het verschil tussen arresthuizen en strafhuizen.

We bouwen hiervoor verder op de resultaten van het vorige strategisch plan zoals de optimalisatie oefening van SAM vzw, de onthaalleidraad van CAW en de ervaring uit ESF-project Radar. Daar wordt het verenigd onthaal verder versterkt, met welzijns- en gezondheidsactoren die samenwerken binnen één centrale onthaalstructuur. Die geïntegreerde aanpak zorgt voor snellere doorverwijzing, meer gepaste hulp, multidisciplinair overleg bij complexe dossiers en nauwere samenwerking met lokale besturen en tewerkstellingsactoren.

Trekkende minister(s)	Minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke kansen Minister van Onderwijs, Justitie en Werk
Meewerkende minister(s)	/
Gekoppeld aan andere SD	/
Timing	2026-2029 Doorlopende actie ☐
Indicatoren	- Methodische ondersteuning/leidraden uitgewerkt en in voege - Aantal inrichtingen met een nieuw afgestemd onthaalbeleid

15. We optimaliseren de hulpverlening en onderzoeken online (psychologisch) aanbod

Vanuit het masterplan forensische zorg brengen we, samen met de federale partners, het zorgaanbod (inclusief geestelijke gezondheidszorg en verslavingszorg) binnen en buiten detentie zowel kwalitatief als kwantitatief in kaart op het niveau van de gerechtelijke arrondissementen. De zorgnoden van justitiabelen, ongeacht hun justitieel statuut, zijn daarbij het uitgangspunt. Op basis van deze analyse identificeren we hiaten en starten we aan een zorgprogrammatie-oefening, met de nodige aandacht voor zorgcontinuïteit. Daarnaast onderzoeken we de mogelijkheden om via online (psychologische) hulp binnen de detentiecontext meer personen in detentie te bereiken.

Trekkende minister(s)	Minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke kansen
Meewerkende minister(s)	Minister van Onderwijs, Justitie en Werk
Gekoppeld aan andere SD	SD 3

Timing	2026-2028	Doorlopende actie ☐
Indicatoren	- Overzicht zorgaanbod per gerechtelijk arrondissement beschikbaar - Hiaten in kaart gebracht - Zorgprogrammatie-oefening loopt evenals afspraken rond aanpassingen zorgaanbod	

16. We versterken het forensisch zorglandschap via gedeelde kaders

Vanuit het masterplan forensische zorg versterken we het forensisch zorglandschap zowel binnen als buiten detentie door, in samenwerking met de federale partners, duidelijke en gedeelde kaders uit te werken die de samenwerking tussen justitie en zorgactoren op het terrein stroomlijnen en dit op zowel casus-, organisatie- als beleidsniveau. Met respect voor ieders eigenheid, opdrachten en verantwoordelijkheden werken we aan een afsprakenkader tussen justitiehuisen en zorgpartners, een kwaliteitskader voor forensische werking voor alle samenwerkingspartners, met bijzondere focus op het vermijden van recidive, en een kader voor indicatiestelling en risicotaxatie. Het einddoel is een geïntegreerd samenwerkingsakkoord voor alle dadergroepen, in lijn met het bestaande samenwerkingsakkoord rond begeleiding en behandeling van daders van seksueel misbruik, zodat actoren op het terrein efficiënt kunnen samenwerken en bijdragen aan een veiligere samenleving.

Trekkende minister(s)	Minister van Onderwijs, Justitie en Werk	
Meewerkende minister(s)	Minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke kansen	
Gekoppeld aan andere SD	SD 3	
Timing	2025-2027	Doorlopende actie ☐
Indicatoren	- Afsprakenkader tussen de actoren - Kwaliteitskader voor forensische werking - Kader voor indicatiestelling en risicotaxatie - Samenwerkingsakkoord voor alle dadergroepen	

17. We zetten in op suïcidepreventie in detentie

We zetten in op een geïntegreerde suïcidepreventie-aanpak tijdens detentie. We bouwen verder op bestaande protocollen en zorgen voor goede afstemming met het federale beleid ter zake. We focussen in de aanpak op vroegdetectie van risico's, snelle doorverwijzing naar gespecialiseerde zorg, opvolgingsafspraken tussen alle actoren en vorming van personeel. Daarnaast ontwikkelen we, samen met het Vlaams Expertisecentrum Suïcidepreventie, praktische richtlijnen en handvatten voor het dagelijkse werk van hulpverleners. Die vertalen het beleid naar de praktijk en helpen medewerkers om signalen te herkennen, het gesprek aan te gaan en veilig te handelen bij verhoogd risico.

Trekkende minister(s)	Minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke kansen	
Meewerkende minister(s)	Minister van Onderwijs, Justitie en Werk	
Gekoppeld aan andere SD	/	
Timing	2026 - 2027	Doorlopende actie ☐
Indicatoren	- Aantal (beleids)initiatieven rond preventie van suïcide - Samenwerkingen suïcideprotocol - Aantal ontwikkelde richtlijnen en handvatten - Aantal vormingen	

18. We ondersteunen familie en naasten van personen in detentie met aandacht voor kinderen

We versterken een integraal beleid en ondersteuningsaanbod voor de directe sociale omgeving van personen in detentie. Dit aanbod stemmen we af op de vragen, noden en behoeften van het gezinssysteem, met bijzondere aandacht voor kinderen en op basis van wetenschappelijke inzichten.

Trekkende minister(s)	Minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke kansen
Meewerkende minister(s)	/
Gekoppeld aan andere SD	/
Timing	2026-2028 Doorlopende actie ☐
Indicatoren	- Beleidstekst beschikbaar en aantal goede praktijken verspreid - Organisatie netwerkmoment en aantal deelnemers - Draaiboek uitgewerkt en verspreid in elke regio - Samenwerkingsmodel uitgewerkt en getest in aantal regio's - Website directe sociaal omgeving beschikbaar en aantal views

19. We bekijken welke rol de Huizen van het Kind kunnen spelen voor ouders in detentie

We bouwen de Huizen van het Kind, die volop in ontwikkeling zijn in Vlaanderen en Brussel, verder uit en onderzoeken in hoeverre zij op termijn ook ouders in detentie kunnen ondersteunen.

Trekkende minister(s)	Minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke kansen
Meewerkende minister(s)	Minister van Onderwijs, Justitie en Werk
Gekoppeld aan andere SD	/
Timing	2027-2029 Doorlopende actie ☐
Indicatoren	- Aantal Huizen van het Kind met een inrichting in hun werkingsgebied - Aantal praktijken gedeeld en opgevolgd door Agentschap Opgroeien -

OD 2.3 We hebben aandacht voor slachtoffers in de gevangeniscontext

20. We bevorderen herstel tussen slachtoffers en daders

We organiseren herstelgericht aanbod via bemiddeling met het eigen of een ander slachtoffer, via dialooggroepen tussen daders en slachtoffers rond bepaalde misdrijven, via vrijwilligerswerk in samenwerking met het Herstelfonds en via sensibilisering rond het betalen van de burgerlijke partij.

Trekkende minister(s)	Minister van Onderwijs, Justitie en Werk
Meewerkende minister(s)	Minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke kansen
Gekoppeld aan andere SD	/
Timing	2025-2030 Doorlopende actie ☒
Indicatoren	- Aantal aanmeldingen en realisatiegraad van bemiddelingen tussen dader en slachtoffer - Aantal dialooggroepen en aantal deelnemers - Aantal trajecten herstelfonds

- Aantal gerichte communicaties of acties rond herstelgericht werken

21. We versterken het welzijn van slachtoffers in de gevangeniscontext

We versterken de ondersteuning van slachtoffers die de gevangenis bezoeken voor een bemiddelingsgesprek met hun dader, een zitting van de strafuitvoeringsrechtbank of om een getuigenis af te leggen. Daarbij streven we naar een respectvolle omgang op elk moment en bewaken we hun privacy en welzijn. Concreet starten we een bevraging bij slachtoffers en personeel, organiseren we vormingen voor het personeel en ontwikkelen we een informatiebrochure voor slachtoffers die naar de gevangenis komen. Via een plan van aanpak per gevangenis creëren we zo een omgeving waarin slachtoffers zich gehoord, erkend en gerespecteerd voelen.

Trekkende minister(s)	Minister van Onderwijs, Justitie en Werk
Meewerkende minister(s)	Minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke kansen
Gekoppeld aan andere SD	/
Timing	20272029 Doorlopende actie ☐
Indicatoren	- Opmaak en resultaat nulmeting - Opmaak richtlijnen en bereik communicaties (campagne, infobrochure) - Bezettingsgraad per opleiding

22. We vormen medewerkers over het slachtofferperspectief en traumasensitief werken

We vormen hulp- en dienstverleners over het slachtofferperspectief en traumasensitief werken. Zo versterken we niet alleen hun handelingsvaardigheid en sensitiviteit rond het thema, hulp- en dienstverleners krijgen praktische handvatten om dit slachtofferperspectief bewust in hun begeleidingen, gesprekken en trajecten te integreren. Zo versterken we niet alleen hun handelingsvaardigheid en sensitiviteit rond het thema in begeleidingen, maar brengen we via hun werking ook het slachtofferperspectief tot bij de daders. Door inzicht te geven in de impact van hun daden op slachtoffers en hun omgeving, vergroten we het verantwoordelijkheidsbesef en stimuleren we herstelgericht denken en handelen.

Trekkende minister(s)	Minister van Onderwijs, Justitie en Werk
Meewerkende minister(s)	Minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke kansen
Gekoppeld aan andere SD	/
Timing	2027 Doorlopende actie ☐
Indicatoren	- Bezettingsgraad per opleiding

OD 2.4 We zetten in op onderwijs als springplank naar werk en een geslaagde re-integratie

23. We realiseren het onderwijsaanbod in elke gevangenis volgens één leidraad

Na vijf jaar evalueren en vernieuwen we de Vlaamse leidraad voor onderwijs in detentie, met een focus op tweedekansonderwijs, beroepsgericht aanbod, NT2-aanbod en (digitale) geletterdheid. We streven naar een maximaal aantal deelnemers aan het onderwijsaanbod.

Trekkende minister(s)	Minister van Onderwijs , Justitie en Werk
Meewerkende minister(s)	/
Gekoppeld aan andere SD	/
Timing	2025-2027 Doorlopende actie ☐
Indicatoren	- Evaluatierapport leidraad beschikbaar - Nieuwe leidraad beschikbaar en in gebruik in alle inrichtingen

24. We faciliteren het behalen van een diploma secundair onderwijs via de examencommissie

Geïnspireerd door het 'Learning Inside Out'-project ontwikkelen we een vernieuwd model dat de toegang tot tweedekansonderwijs in detentie structureel verankert. We voorzien een structureel aanbod om tijdens detentie een diploma secundair onderwijs te behalen via de examencommissie. Examenondersteuners staan in de gevangenissen in voor de inschrijvingen bij de examencommissie, het voorzien van studiemateriaal, de planning en coördinatie van de examens en het effectief afnemen ervan.

Trekkende minister(s)	Minister van Onderwijs , Justitie en Werk
Meewerkende minister(s)	/
Gekoppeld aan andere SD	/
Timing	2025-2029 Doorlopende actie ☐
Indicatoren	- Projectcoördinator aangeworven en plan van aanpak uitgewerkt en in voege - Aantal inschrijvingen bij de examencommissie - Aantal behaalde (deel)attesten

25. We onderzoeken de uitbreiding van beroepsopleidingen die leiden naar knelpuntberoepen

We streven ernaar de deelname van personen in detentie aan beroepsgerichte opleidingen binnen de gevangensmuren te verhogen. Hierbij willen we, in samenspraak met het beroepsgerichte aanbod van onderwijs, in nog meer gevangenissen knelpuntgerichte beroepsopleidingen van VDAB organiseren. Ook zetten we in op initiatieven om de (in de gevangenis) verworven competenties van personen in detentie te erkennen.

Trekkende minister(s)	Minister van Onderwijs , Justitie en Werk
Meewerkende minister(s)	/
Gekoppeld aan andere SD	/
Timing	2025-2030 Doorlopende actie ☒

Indicatoren	- Aantal beroepsopleidingen VDAB - Aantal deelnemers en aantal (deel)certificaten
-------------	--

26. We verhogen de toegang tot beroepsopleidingen buiten de gevangenis

Om de deelname aan VDAB-beroepsopleidingen ook buiten de gevangenis te verhogen, organiseren we al tijdens detentie screeningsgesprekken en -testen. Zo willen we enerzijds beroepsopleidingen buiten de gevangenis muren haalbaarder maken voor werkzoekende personen in detentie en anderzijds ervoor zorgen dat ze sneller hun opleiding kunnen opstarten eens buiten. Daarnaast gaan we opleidingscentra sensibiliseren en informeren over de kansen en aandachtspunten bij het opleiden van personen in detentie.

Trekkende minister(s)	Minister van Onderwijs, Justitie en Werk
Meewerkende minister(s)	Minister van Onderwijs , Justitie en Werk
Gekoppeld aan andere SD	/
Timing	2026-2028 Doorlopende actie ☐
Indicatoren	- Aantal screeningsgesprekken en -testen - Aantal doorverwijzingen naar beroepsopleiding buiten - Aantal sensibiliseringsacties en bereik

OD 2.5 We verhogen de arbeidsgerichte competenties en jobkansen van personen in detentie

27. We optimaliseren de dienstverlening van VDAB in detentie

We hervormen het aanbod van VDAB in detentie, door de focus sterker te leggen op arbeidsbemiddeling en effectieve toeleiding naar werk. De basisdienstverlening blijft behouden, maar wordt meer geautomatiseerd, zodat meer tijd vrijkomt voor intensieve, individuele begeleiding. Zo worden bijvoorbeeld veelgestelde vragen en algemene informatie over werk en opleiding gebundeld in een toegankelijke informatiegids, zodat individuele gesprekken rond deze vragen tot een minimum beperkt kunnen worden. Zo kunnen consultants hun gesprekken toespitsen op het voorbereiden van veroordeelden op hun terugkeer naar de arbeidsmarkt, bij voorkeur in knelpuntberoepen.

Om die arbeidsbemiddeling structureel te versterken, voeren we een systematische doorverwijzing in. Veroordeelden ontvangen veertien maanden voor de vroegst mogelijke datum van voorwaardelijke invrijheidstelling een uitnodiging voor een gesprek met VDAB. Op die manier kunnen consultants tijdig een individueel traject opstarten en gericht toewerken naar werk of opleiding na vrijlating. Voor die systematische doorverwijzing werken we nauw samen met de psychosociale dienst.

Trekkende minister(s)	Minister van Onderwijs, Justitie en Werk
Meewerkende minister(s)	/
Gekoppeld aan andere SD	/
Timing	2026-2028 Doorlopende actie ☐
Indicatoren	- Informatiebundel basisdienstverlening beschikbaar en aantal verdeeld - Aantal gespreksuitnodigingen en aantal bemiddelingen en toeleidingen

28. We starten een werkgroep met de federale partner om werk in de gevangenis beter te matchen met re-integratie

We installeren een werkgroep 'Werk' met Vlaamse actoren die betrokken zijn bij dit thema, zoals VDAB, Departement Werk, Economie, Wetenschap, Innovatie en Sociale Economie, Departement Onderwijs, het Agentschap Justitie en Handhaving en federale actoren zoals Cellmade en DG EPI. In deze taskforce leggen we afspraken vast over infrastructuur, tewerkstelling binnen en buiten de muren, werkplekieren, enz. We streven naar zinvolle tewerkstelling tijdens detentie die leidt naar een (knelpunt)beroep buiten de gevangenis.

Trekkende minister(s)	Minister van Onderwijs, Justitie en Werk	
Meewerkende minister(s)	Minister van Onderwijs, Justitie en Werk Minister van Binnenland, Steden- & Plattelandsbeleid, Samenleven, Integratie en Inburgering, Bestuurszaken, Sociale Economie en Zeevisserij	
Gekoppeld aan andere SD	/	
Timing	2025-2029	Doorlopende actie ☐
Indicatoren	- Overzicht van de resultaten van de werkgroep en aantal vernieuwde samenwerkingsprojecten	

29. We 'indiceren' werkzoekenden sneller in functie van werk buiten

VDAB kan en zal meer rechtstreeks vanuit de gevangenis indiceren op het vlak van collectief en individueel maatwerk. Daarnaast kan VDAB ook de rechten 'Arbeidsmatige Activiteiten in de Sociale Economie' (AMA SE) en 'Activeringstrajecten' (AT) toekennen. Op die manier kunnen werkzoekenden tijdens hun detentie en na hun (voorwaardelijke) invrijheidsstelling sneller gebruikmaken van deze maatregelen. Deze werking willen we uitbreiden, zodat in de toekomst alle detentiebemiddelaars van VDAB kunnen indiceren.

Trekkende minister(s)	Minister van Onderwijs, Justitie en Werk	
Meewerkende minister(s)	Minister van Binnenland, Steden- & Plattelandsbeleid, Samenleven, Integratie en Inburgering, Bestuurszaken, Sociale Economie en Zeevisserij	
Gekoppeld aan andere SD	/	
Timing	2025-2026	Doorlopende actie ☐
Indicatoren	- Aantal detentiebemiddelaars met certificering voor indiceren - Aantal indiceringen vanuit de gevangenis per doelgebied en inrichting	

30. We trekken de werkgevers, belangenorganisaties voor ondernemers en sectoren naar de gevangenis

We brengen in elke regio werkgevers in contact met de gevangenis via de organisatie van job- en informatiebeurzen binnen de muren. Daar kunnen werkgevers kennismaken met de context, de stakeholders en de doelgroep en kunnen we de doelgroep beter matchen met werk buiten. Daarnaast gaan we op bovenlokaal niveau in gesprek met belangenorganisaties voor ondernemers, maar ook met sectoren zelf, voornamelijk gelinkt aan knelpuntberoepen en te beginnen met de bouwsector, om samenwerkingen op te zetten voor een betere tewerkstelling vanuit detentie. We werken per sector

aan een plan van aanpak en/of overeenkomst om het traject van in detentie tot buiten aan de tewerkstelling op te zetten.

Trekkende minister(s)	Minister van Onderwijs, Justitie en Werk
Meewerkende minister(s)	/
Gekoppeld aan andere SD	/
Timing	2025-2030 Doorlopende actie ☒
Indicatoren	- Aantal beurzen en bereik - Aantal samenwerkingen met sectoren en plan van aanpak per sector

31. We betrekken sociale economie-ondernemingen bij de brug tussen binnen en buiten

Via kortdurende opleidingstrajecten in een maatwerkatelier in de gevangenis van Oudenaarde bereiden we de doelgroep voor op tewerkstelling binnen en buiten de muren. Coaches op de werkvloer zetten in op werkbegeleiding, competentieontwikkeling en werkpostoptimalisatie. We zorgen ervoor dat het werk complex genoeg is en zo de nodige skills bij te brengen om de kloof naar duurzame tewerkstelling buiten te verkleinen. We voorzien in een maatwerkproductielijn. Deze actie is een onderdeel van het ESF-project Werk jezelf buiten. Vanuit deze praktijk onderzoeken we verder hoe we de sociale economie-sector nog meer kunnen betrekken bij de brug tussen binnen en buiten. We maken daarbij maximaal gebruik van bestaande maatregelen binnen de sociale economie en houden rekening met de mogelijkheden binnen de justitiecontext (vb. detentie onder voorwaarden, uitgaansvergunningen, ...).

Trekkende minister(s)	Minister van Onderwijs, Justitie en Werk Minister van Binnenland, Steden- & Plattelandsbeleid, Samenleven, Integratie en Inburgering, Bestuurszaken, Sociale Economie en Zeevisserij
Meewerkende minister(s)	/
Gekoppeld aan andere SD	/
Timing	2026-2028 Doorlopende actie ☐
Indicatoren	- Voltooiingsgraad van opleidingstrajecten maatwerkatelier Oudenaarde - Aantal tewerkstellingen binnen en buiten de muren via maatwerkatelier Oudenaarde - ESF-eindrapport beschikbaar - Aantal overlegmomenten met de sector - Aantal samenwerkingsinitiatieven met sociale economie ondernemingen

32. We helpen geïnterneerde personen zinvol aan het werk

In de gevangenis van Turnhout zal 'on the job' begeleiding op maat worden geboden aan geïnterneerde personen, met als doel hun technische en sociale vaardigheden en arbeidsattitude te versterken. Via aanvullende hulp- en dienstverlening wordt gewerkt aan randvoorwaarden en aan het heropstarten van hun persoonlijk traject richting re-integratie. Deze actie is onderdeel van het ESF-project Groeicompas.

Trekkende minister(s)	Minister van Onderwijs, Justitie en Werk
Meewerkende minister(s)	/
Gekoppeld aan andere SD	/
Timing	2025-2029 Doorlopende actie ☐
Indicatoren	- Aantal begeleidingen - Aantal tewerkstellingen binnen en buiten de muren - ESF-eindrapport beschikbaar

33. We laten personen in detentie zelf verantwoordelijkheid nemen op alle niveaus van de werking

We geven personen in detentie de opdracht om bij te dragen aan de organisatie van de hulp- en dienstverlening. We zetten hen aan het werk in *peer-to-peer* initiatieven, onder meer bij onthaal en ondersteuning, waar ze wie pas in de gevangenis binnenkomt wegwijs maken. Daarnaast laten we hen ook andere taken opnemen in de organisatie en administratie van het aanbod en de activiteiten over de beleidsdomeinen heen. Door deze verantwoordelijkheden ontwikkelen zij tevens vaardigheden die nuttig zijn bij vrijlating en op de arbeidsmarkt.

Trekkende minister(s)	Minister van Onderwijs, Justitie en Werk
Meewerkende minister(s)	Minister van Onderwijs , Justitie en Werk Minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke kansen Minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Havens en Sport Minister van Binnenland , Steden- en Plattelandsbeleid, Samenleven, Integratie en Inburgering , Bestuurszaken, Sociale Economie en Zeevisserij Minister van Wonen , Energie en Klimaat, Toerisme en Jeugd
Gekoppeld aan andere SD	/
Timing	2026-2029 Doorlopende actie ☐
Indicatoren	- Aantal gevangenen en detentiehuizen met peer-to-peer werking en aantal deelnemers - Aantal personen in detentie die taken opnemen binnen de organisatie van de hulp- en dienstverlening

SD 3. We streven naar een naadloze overgang en voortzetting van hulp- en dienstverlening bij (her)opsluiting, transfer en vrijlating

De overgang van binnen naar buiten en omgekeerd is één van de meest kwetsbare momenten in het traject van een persoon in detentie. Te vaak gaan net dan contacten, begeleiding of motivatie verloren, wat de kans op herval vergroot en de inspanningen van hulp- en dienstverleners onder druk zet. Vlaanderen wil die breuklijnen wegwerken en toewerken naar één doorlopend traject, waarin trajecten niet stoppen aan de gevangenispoort. Dat geldt bij vrijlating, maar evenzeer bij heropsluiting of transfer tussen instellingen. Een naadloze overgang en voortzetting van dienstverlening vraagt om heldere afspraken, tijdige gegevensdeling en nauwe samenwerking tussen alle partners binnen en buiten de muren, Vlaams en federaal, lokaal en bovenlokaal. Door continuïteit, opvolging en responsabilisering centraal te stellen, versterken we de re-integratiekansen van wie vrijkomt en behouden we de vooruitgang die tijdens detentie is geboekt. Met deze doelstelling zet Vlaanderen in op een coherent re-integratiebeleid.

OD 3.1 We versterken de continuïteit van hulp- en dienstverlening in de overgang tussen detentie en samenleving

34. We zetten in op dossieroverdracht van hulpverlening bij vrijlating

We zorgen bij lopende trajecten bij het CAW en CGG in detentie voor een structurele overdracht van het dossier naar een medewerker buiten de gevangenis. Zo benutten we het importmodel optimaal en blijft het traject na vrijlating doorlopen.

Trekkende minister(s)	Minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke kansen
Meewerkende minister(s)	Minister van Onderwijs, Justitie en Werk
Gekoppeld aan andere SD	SD 2
Timing	2025-2029 Doorlopende actie ☐
Indicatoren	- Aantal dossiers met dossieroverdracht - Doorlooptijd tussen vrijlating en eerste contact externe hulpverlener

35. We ondersteunen de terugkeer in de samenleving voor beklaagden en kortgestraften

In de arresthuizen van Antwerpen en Gent versterken we de re-integratie van beklaagden en kortgestraften. We vernieuwen de OTIS-werking waarbij hulpverleners en/of buddy's begeleiding op maat aanbieden. De aanpak legt enerzijds de nadruk op het wegwerken van drempels voor re-integratie en anderzijds op het versterken van de zelfredzaamheid, persoonlijke vaardigheden en het sociale netwerk. Multidisciplinaire samenwerking met diverse diensten, zowel binnen als buiten de muren, staat centraal, evenals informatie-uitwisseling waar nodig, met betrokkenheid van de beklagde of kortgestrafte. Deze actie is onderdeel van het ESF-project OTIS in Antwerpen en Gent.

Trekkende minister(s)	Minister van Onderwijs, Justitie en Werk
Meewerkende minister(s)	/
Gekoppeld aan andere SD	/
Timing	2025-2029 Doorlopende actie ☐
Indicatoren	- Aantal begeleidingen per doelgroep en per type begeleiding - ESF-eindrapport beschikbaar

36. We ontwikkelen en verspreiden een toolkit 'vrijlating'

In verschillende gevangenissen bestaan al waardevolle initiatieven rond het beschikbaar stellen van informatie voor personen die binnenkort kunnen vrijkomen. Die goede praktijken bouwen we verder uit en brengen we samen in een praktische toolkit 'Vrijlating', bruikbaar voor alle gevangenissen en detentiehuizen. De toolkit biedt op maat gemaakte en regiogebonden informatie over diensten, administratie en ondersteuning. Ze stimuleert personen in detentie om zelf de regie te nemen over hun vrijlating: van het aanvragen van documenten tot het zoeken van werk, huisvesting of hulpverlening. De toolkit is bedoeld als leidraad naar zelfstandigheid, zodat men verantwoordelijkheid opneemt voor de eigen re-integratie.

Trekkende minister(s)	Minister van Onderwijs, Justitie en Werk
Meewerkende minister(s)	Minister van Onderwijs , Justitie en Werk

	Minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke kansen Minister van Binnenland , Steden- en Plattelandsbeleid, Samenleven, Integratie en Inburgering, Bestuurszaken, Sociale Economie en Zeevisserij
Gekoppeld aan andere SD	/
Timing	2027-2029 Doorlopende actie ☐
Indicatoren	- Toolkit uitgewerkt en beschikbaar - Aantal verspreide en gebruikte toolkits

37. We onderzoeken de mogelijke meerwaarde van een tussenkomst van justitieassistenten op de brug tussen binnen en buiten

De justitieassistent komt gewoonlijk pas in beeld wanneer iemand een strafuitvoeringsmodaliteit krijgt. Voor dossiers rond gewelddadig extremisme en terrorisme heeft de justitieassistent echter het mandaat om al tijdens detentie aan de slag te gaan met het oog op reclassering. In die fase wordt al bekeken hoe de re-integratie buiten de muren kan worden voorbereid en hoe de voorwaarden van de strafuitvoering daarop kunnen worden afgestemd. Om de brug tussen detentie en terugkeer naar de samenleving te versterken, onderzoeken we de meerwaarde om dit uit te breiden naar andere doelgroepen.

Trekkende minister(s)	Minister van Onderwijs, Justitie en Werk
Meewerkende minister(s)	/
Gekoppeld aan andere SD	SD 2
Timing	2025-2028 Doorlopende actie ☐
Indicatoren	- Analyserapport over potentiële doelgroepen beschikbaar - Aantal deelnames aan ESF-projectoverleg lokaal en bovenlokaal - Aantal goede praktijken en experimenten en resultaten ervan - Aanbevelingen over uitbreiding mandaat beschikbaar

38. We streven naar continuïteit van hulp- en dienstverlening bij transfers

Overplaatsingen tussen gevangenen en detentiehuizen mogen de voortgang van goedlopende trajecten in het kader van hulp- en dienstverlening niet tenietdoen. Daarom maken we afspraken met de federale overheid om de continuïteit van hulp- en dienstverlening te waarborgen. Zo ontwikkelen we samen een checklist en een bovenlokale werkwijze om bij transfers zoveel mogelijk rekening te houden met lopende trajecten of opleidingen. Daarnaast streven we naar een vlottere toegang tot het aanbod bij transfer via centraal wachtijdbeheer per aanbod, zodat in geval van wachtijd in de nieuwe inrichting men niet onderaan de wachtlijst belandt.

Trekkende minister(s)	Minister van Onderwijs, Justitie en Werk
Meewerkende minister(s)	Minister van Onderwijs , Justitie en Werk Minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke kansen Minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Havens en Sport
Gekoppeld aan andere SD	/
Timing	2025-2026 Doorlopende actie ☐
Indicatoren	- Procedure met checklist beschikbaar en in voege - Periodieke evaluatie van de procedure beschikbaar - Afspraken rond wachtijdbeheer gemaakt en in voege - Methodiek voor centraal beheer wachtijden beschikbaar

OD 3.2 We stimuleren de verbinding met de samenleving tijdens en na detentie

39. We ondersteunen lokale besturen bij de re-integratie vanuit detentie

We ontwikkelen en verspreiden, op basis van goede praktijken, handboeken en modellen voor lokale besturen om (ex-) gedetineerde personen te ondersteunen bij sociale administratie (zoals een geldige identiteitskaart of referentieadres bij het OCMW), huisvesting, toeleiding naar diensten, toekenning van bepaalde rechten, praktische modaliteiten enz. We informeren waar nodig over de toepassing van de omzendbrief 'Melding van opsluiting en vrijlating van gedetineerden aan gemeenten', om ervoor te zorgen dat lokale besturen tijdig op de hoogte worden gebracht wanneer een gedetineerde terugkeert naar het grondgebied en zodoende het lokaal sociaal beleid als nodig kan worden geactiveerd.

Trekkende minister(s)	Minister van Onderwijs, Justitie en Werk	
Meewerkende minister(s)	Minister van Binnenland , Steden- en Plattelandsbeleid, Samenleven, Integratie en Inburgering, Bestuurszaken, Sociale Economie en Zeevisserij Minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke kansen	
Gekoppeld aan andere SD	/	
Timing	2026-2028	Doorlopende actie ☐
Indicatoren	- Aantal ontwikkelde handboeken en modellen - Aantal verspreide handboeken en modellen en hun resultaten	

40. We stimuleren de lokale besturen om hun goede praktijken te delen in de databank van VVSG.

Om deze kennis maximaal te benutten, stimuleren we lokale besturen op om hun goede praktijken te registreren in de databank van de VVSG. Zo maken we het opgebouwde lokale vakmanschap zichtbaar en toegankelijk voor andere steden en gemeenten. De databank wordt een praktisch kennisinstrument waar lokale besturen inspiratie kunnen vinden, bestaande modellen kunnen versterken en nieuwe samenwerkingen kunnen opzetten.

Trekkende minister(s)	Minister van Binnenland , Steden- en Plattelandsbeleid, Samenleven, Integratie en Inburgering, Bestuurszaken, Sociale Economie en Zeevisserij	
Meewerkende minister(s)	Minister van Onderwijs, Justitie en Werk Minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke kansen	
Gekoppeld aan andere SD	/	
Timing	2025-2027	Doorlopende actie ☐
Indicatoren	Aantal goede praktijken in de databank en bereik	

41. We experimenteren met begeleiding vanuit de lokale besturen en ontwikkelen een model op maat

We evalueren bestaande en nieuwe praktijken waarin een lokaal bestuur een actieve (regie)rol opneemt tijdens en na detentie (zoals in Mechelen) en tekenen een model uit op basis van deze experimenten, bruikbaar in andere steden en gemeenten. We sensibiliseren bijkomende lokale

besturen om deze rol op te nemen ten aanzien van hun (ex-) gedetineerde inwoners. Het doel is om (ex-) gedetineerde inwoners op de hoogte te brengen van lokale diensten die bijdragen aan hun re-integratie. Op die manier kunnen lokale besturen bijdragen aan cruciale levensdomeinen zoals sociale administratie en huisvesting.

Trekkende minister(s)	Minister van Onderwijs, Justitie en Werk
Meewerkende minister(s)	Minister van Binnenland , Steden- en Plattelandsbeleid, Samenleven, Integratie en Inburgering, Bestuurszaken, Sociale Economie en Zeevisserij Minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke kansen
Gekoppeld aan andere SD	/
Timing	2025-2026 Doorlopende actie ☐
Indicatoren	- Evaluatierapport goede praktijken beschikbaar met aantal actieve begeleidingen - Aantal bijkomende initiatieven of pilootprojecten en hun resultaten

42. We verkennen de mogelijkheid om (modulair) inburgeringsaanbod tijdens detentie aan te bieden

We verkennen de mogelijkheid om (modulair) inburgeringsaanbod tijdens detentie aan te bieden. Daarbij brengen we de randvoorwaarden in kaart die nodig zijn om dit aanbod haalbaar te maken, rekening houdend met de detentiecontext en de specifieke noden van de doelgroep. We analyseren de potentiële deelnemers en betrekken de relevante partners om tot een gedragen model te komen. Op basis van deze analyse werken we een concreet voorstel uit om, waar mogelijk, pilootinitiatieven op te starten en zo het inburgeringsaanbod tijdens detentie stapsgewijs te realiseren.

Trekkende minister(s)	Minister van Binnenland, Steden- en Plattelandsbeleid, Samenleven, Integratie en Inburgering , Bestuurszaken, Sociale Economie en Zeevisserij
Meewerkende minister(s)	Minister van Onderwijs, Justitie en Werk
Gekoppeld aan andere SD	/
Timing	2026-2027 Doorlopende actie ☐
Indicatoren	- Analysenota met randvoorwaarden beschikbaar - Aantal contactopnames met partners en hun resultaat

43. We sensibiliseren, via het lokaal bestuur, de buurt en buurtwerkers rondom een detentiehuis

Het lokale beleidsteam sensibiliseert het lokaal bestuur met een detentiehuis op het grondgebied om een buurtwerking te faciliteren die de link versterkt tussen de inwoners van het detentiehuis en de buurtbewoners. Via activiteiten, bezoekersprojecten en gezamenlijke sport- en cultuurinitiatieven maken we de kloof tussen het detentiehuis en de buurt kleiner. We streven naar een actieve en veilige deelname van de doelgroep aan activiteiten buiten de muren als vrijwilliger of deelnemer, zodat ze vaardigheden en verantwoordelijkheden leren. Hiervoor werken we samen met lokale besturen, cultuur- en sportorganisaties, vrijwilligersnetwerken, wijkwerkingen en armoedeorganisaties.

Trekkende minister(s)	Minister van Onderwijs, Justitie en Werk
Meewerkende minister(s)	Minister van Binnenland , Steden- en Plattelandsbeleid, Samenleven, Integratie en Inburgering, Bestuurszaken, Sociale Economie en Zeevisserij Minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke kansen Minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Havens en Sport
Gekoppeld aan andere SD	/
Timing	2026-2030 Doorlopende actie ☒
Indicatoren	- Aantal activiteiten gericht op buurtwerking en aantal deelnemers - Aantal samenwerkingspartners per detentiehuis en hun overlegmodel

44. We informeren lokale woonactoren over de problematiek van personen in detentie en de acties die zij kunnen nemen en omgekeerd

We werken samen met lokale woonactoren, zoals het woonloket en sociale woonorganisaties, om hulp- en dienstverleners te ondersteunen bij woonvragen en re-integratie. We breiden de netwerkmomenten 'wonen' uit, waarbij trajectbegeleiders, psychosociale diensten en lokale woonactoren elkaar ontmoeten. We onderzoeken of er periodieke informatie- en adviesmomenten van het lokale woonloket in de gevangenis kunnen doorgaan, in overleg met het lokale bestuur. Het woonloket biedt informatie en ondersteuning op maat bij het zoeken of behouden van een (huur)woning en bij het gebruikmaken van bestaande steunmaatregelen.

Trekkende minister(s)	Minister van Wonen , Energie en Klimaat, Toerisme en Jeugd
Meewerkende minister(s)	Minister van Onderwijs, Justitie en Werk Minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke kansen
Gekoppeld aan andere SD	/
Timing	2025-2030 Doorlopende actie ☒
Indicatoren	- Aantal netwerkmomenten 'wonen' en aantal deelnemers - Aantal regio's met samenwerking met het woonloket

45. We evalueren het nieuwe toewijzingsmodel voor sociale woningen

Op 1 januari 2024 trad het nieuwe toewijzingsmodel voor sociale huurwoningen in werking. Het model biedt ruimte voor maatwerk ten aanzien van bepaalde doelgroepen door de lokale overheden. We evalueren het toewijzingssysteem en sturen dit waar nodig bij. In de evaluatie houden we rekening met de specifieke situatie en noden van personen die uit detentie komen.

Trekkende minister(s)	Minister van Wonen , Energie en Klimaat, Toerisme en Jeugd
Meewerkende minister(s)	Minister van Onderwijs, Justitie en Werk Minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke kansen
Gekoppeld aan andere SD	/
Timing	2026-2028 Doorlopende actie ☒
Indicatoren	- Evaluatie nieuwe toewijzingsmodel gescreend op detentie - Aantal gemeentes met een toewijzingsreglement met aandacht voor personen uit detentie

46. We maken personen in detentie wegwijs in budget en administratie

We ontwikkelen en verspreiden een brochure die gedetineerden tijdens en na detentie wegwijs maakt in het beheren van budget en schulden. Daarnaast ondersteunen we hulpverleners bij het werken rond detentie en schulden. We richten ons op de verspreiding van de leidraad 'Administratieve begeleiding van mensen tijdens detentie' en ontwikkelen een bijhorende vorming om hulpverleners hierin te versterken. Trekkende minister(s)	Minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke kansen
Meewerkende minister(s)	Minister van Onderwijs, Justitie en Werk
Gekoppeld aan andere SD	/
Timing	2025-2029 Doorlopende actie ☐
Indicatoren	- - Ontwikkeling vorming voor hulpverleners rond detentie en schulden - Ontwikkeling en verspreiding brochure budget- en schulden voor gedetineerden en de leidraad voor hulpverleners

47. We richten antennes van de bibliotheken in de detentiehuizen op

Via leeshoeken in detentiehuizen stimuleren we bewoners om te lezen en kennis te maken met de dienstverlening van de openbare bibliotheek. Dit bevordert de taal- en informatievaardigheden en zelfgestuurde leermogelijkheden. De bewoners nemen zelf verantwoordelijkheid voor het beheer van de leeshoeken.

Trekkende minister(s)	Minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke kansen
Meewerkende minister(s)	/
Gekoppeld aan andere SD	/
Timing	2026-2030 Doorlopende actie ☒
Indicatoren	- Aantal leeshoeken en bereik

48. We optimaliseren de digitale content binnen de gevangenisbibliotheken

We onderzoeken hoe de digitale content van de openbare bibliotheken zoals digitale boeken, encyclopedieën en lezingen veilig kan worden aangeboden in de gevangenisbibliotheken. Tegelijkertijd willen we digitale content toegankelijk maken, zoals digitale kranten, tijdschriften, e-boekenplatforms, informele e-leerplatforms en toepassingen voor personen met leesbeperkingen.

Trekkende minister(s)	Minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke kansen
Meewerkende minister(s)	/
Gekoppeld aan andere SD	/
Timing	2025-2027 Doorlopende actie ☐
Indicatoren	- Analyserapport over veilige digitale content beschikbaar - Veilige digitale content beschikbaar en bereik

SD 4. We focussen binnen de hulp- en dienstverlening op specifieke doelgroepen: daders van intrafamiliaal en seksueel geweld, daders met multiproblematieken (inclusief verslaving), jongvolwassenen, veelplegers en geradicaliseerden.

Niet iedereen in detentie heeft dezelfde noden of uitdagingen. Sommige doelgroepen vragen een meer intensieve, op maat gemaakte aanpak om effectief te kunnen werken aan gedragsverandering en maatschappelijke re-integratie. Met deze doelstelling zet Vlaanderen in op differentiatie en maatwerk binnen de hulp- en dienstverlening. We versterken bestaande initiatieven en bouwen verder op succesvolle projecten, zoals de gespecialiseerde unit voor zedendelinquenten in Dendermonde-Hulp. Tegelijk zoeken we nieuwe methoden om jongvolwassenen, veelplegers en geradicaliseerden beter te bereiken en te motiveren.

OD 4.1 We versterken het aanbod voor plegers met specifieke problematieken (seksueel en intrafamiliaal geweld, multiproblematiek inclusief verslaving)

49. We behandelen zedendelinquenten op specifieke unit(s)

We zetten de forensisch therapeutische behandeling van zedendelinquenten op de unit in de gevangenis van Dendermonde-Hulp voort. Vanuit deze goede praktijk kijken we samen met de federale overheid waar we bijkomende unit(s) kunnen voorzien voor een groter bereik.

Trekkende minister(s)	Minister van Onderwijs, Justitie en Werk
Meewerkende minister(s)	/
Gekoppeld aan andere SD	/
Timing	2025-2027 Doorlopende actie ☒
Indicatoren	- Aantal deelnemers op de unit per jaar en aantal en aard doorstroomtrajecten - Aantal initiatieven voor uitbouw bijkomende unit(s)
Link	Vlaams actieplan ter bestrijding van gendergerelateerd geweld

50. We zorgen voor aanklampende begeleiding van hoog-risico zedendelinquenten door een consulent

We voorzien in de gevangenis van Brugge in een aanklappende begeleiding van hoog-risico zedendelinquenten die dreigen vrij te komen zonder begeleiding, zowel tijdens als tot zes maanden na de detentie. Deze aanpak is gericht op het versterken van de re-integratie en het voorkomen van recidive. We evalueren deze werkwijze en onderzoeken de mogelijkheden voor verdere uitrol.

Trekkende minister(s)	Minister van Onderwijs, Justitie en Werk
Meewerkende minister(s)	Minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke kansen
Gekoppeld aan andere SD	/
Timing	2025-2026 Doorlopende actie ☒
Indicatoren	- Aantal begeleidingen per jaar en aantal en aard doorstroomtrajecten - Evaluatierapport beschikbaar
Link	Vlaams actieplan ter bestrijding van gendergerelateerd geweld

51. We evalueren de hulpverlening voor seksuele delinquenten

In navolging van de proefprojecten in de gevangenissen van Beveren, Brugge en Haren evalueren we de werkwijze inzake hulpverlening voor seksuele delinquenten en onderzoeken we de mogelijkheden voor een verdere uitrol.

Trekkende minister(s)	Minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke kansen
Meewerkende minister(s)	Minister van Onderwijs, Justitie en Werk
Gekoppeld aan andere SD	/
Timing	Doorlopende actie ☒
Indicatoren	- Gevangenissen met aanbod HSD - Aantal begeleide personen

52. We breiden het aanbod van de Veilige Huizen in detentie verder uit

We evalueren het aanklappende aanbod voor daders van intrafamiliaal geweld in de gevangenis van Hasselt met als doel herhaald en nieuw slachtofferschap te voorkomen. Op basis van deze evaluatie bepalen we of en hoe dit aanbod wordt verdergezet. Daarnaast onderzoeken we hoe de Veilige Huizen nauwer kunnen samenwerken met de PSD en hoe een gestructureerde informatie-uitwisseling tussen beide opgezet kan worden. Zo willen we komen tot een coherente en geïntegreerde aanpak van intrafamiliaal geweld op alle niveaus.

Trekkende minister(s)	Minister van Onderwijs, Justitie en Werk
Meewerkende minister(s)	Minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke Kansen
Gekoppeld aan andere SD	/
Timing	2025-2027 Doorlopende actie ☐
Indicatoren	- Aantal begeleidingen IFG in Hasselt - Evaluatierapport beschikbaar - Kader voor informatie-uitwisseling tussen Veilig Huis en gevangenis beschikbaar
Link	Vlaams actieplan ter bestrijding van gendergerelateerd geweld

53. We versterken de (tijdige) detectie van psychische problematieken bij binnenkomende personen in detentie

Via tijdige detectie bij aanvang van detentie werken we preventief aan het voorkomen of beperken van psychiatrische aandoeningen, beschermen we de mentale gezondheid van personen in detentie en trachten we te voorkomen dat psychische klachten verergeren. We werken aan de nodige randvoorwaarden zoals de capaciteit bij de betrokken eerstelijnsactoren en toegankelijke gespecialiseerde geestelijke gezondheidszorg.

Trekkende minister(s)	Minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke kansen
Meewerkende minister(s)	/
Gekoppeld aan andere SD	SD 2
Timing	2025-2030 Doorlopende actie ☒
Indicatoren	- Methodiek voor tijdige detectie ontwikkeld met betrokken actoren - Uitgeschreven zorgpad beschikbaar - Methodiek voor expertise uitwisseling ontwikkeld en uitgerold

54. We investeren verder in drughulpverlening in de drugvrije afdelingen

We investeren verder in specifieke drughulpverlening in het gecontroleerd kader van de drugvrije afdelingen, in Brugge en Hasselt en onderzoeken de mogelijkheid om dit aanbod uit te breiden in andere gevangenissen.

Trekkende minister(s)	Minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke kansen
Meewerkende minister(s)	Minister van Onderwijs, Justitie en Werk
Gekoppeld aan andere SD	/
Timing	2025-2029 Doorlopende actie ☐
Indicatoren	- Aantal personen per type aanbod per drugvrije afdeling

55. We versterken de reguliere drughulpverlening binnen de gevangenis

We versterken het drughulpverleningsaanbod binnen de reguliere zorg. Daarnaast voorzien we een aanvullend aanbod buiten de gevangenis om wie uit detentie komt te ondersteunen bij hun re-integratie in de samenleving met focus op begeleiding, preventie en herstel.

Trekkende minister(s)	Minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke kansen
Meewerkende minister(s)	Minister van Onderwijs, Justitie en Werk
Gekoppeld aan andere SD	/
Timing	Doorlopende actie ☒
Indicatoren	- Aantal begeleide personen

56. We rollen een VAPH-aanbod 'zorgniveau 3' uit in detentie

In navolging van de conceptnota 'Naar een vernieuwd, geïntegreerd zorg- en ondersteuningsbeleid voor personen met een handicap', goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 23 mei 2025, installeren we een aanbod op 'zorgniveau 3'. Dit aanbod focust op de geïntegreerde, co-gefinancierde zorg en ondersteuning voor minder- en meerderjarige personen met complexe en meervoudige zorg- en ondersteuningsnoden. Het gaat daarbij om noden die handicapspecifiek, psychisch, psychiatrisch,

gedragmatig, medisch en/of forensisch van aard zijn en vaak gepaard gaan met een gedwongen hulpverleningscontext.

Trekkende minister(s)	Minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke kansen
Meewerkende minister(s)	/
Gekoppeld aan andere SD	/
Timing	2025-2030 Doorlopende actie ☐
Indicatoren	- Projectplan ontwikkeld en in voege - Aantal ontwikkeld aanbod en aantal deelnemers per jaar

57. We onderzoeken de mogelijkheid van aanbod voor personen met een niet-aangeboren hersenletsel

In de gevangenis van Brugge wordt onderzocht of, naar analogie van het project rond een autismevriendelijke gevangenis, een gelijkaardig aanbod kan worden opgestart voor personen met een niet-aangeboren hersenletsel. We volgen dit initiatief op en bekijken de mogelijke invulling en uitrol ervan.

Trekkende minister(s)	Minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke kansen
Meewerkende minister(s)	/
Gekoppeld aan andere SD	/
Timing	2025-2026 Doorlopende actie ☐
Indicatoren	- Analyserapport over opstart aanbod beschikbaar - Desgevallend aantal begeleidingen

OD 4.2 We investeren in een gericht aanbod voor jongvolwassenen en veelplegers

58. We brengen de doelgroep van 18- tot 25-jarigen beter in kaart en realiseren vernieuwend aanbod op maat binnen de muren

We monitoren en analyseren de aanwezigheid van de doelgroep 18- tot 25-jarigen in detentie en brengen hun noden in kaart om hun re-integratiekansen te versterken. Hiervoor organiseren we onder meer focusgroepen in drie gevangenissen. Op basis van de inzichten die hieruit voortkomen, ontwikkelen we doelgroepgericht aanbod en gaan we op zoek naar nieuwe partners en samenwerkingen voor dit aanbod.

Trekkende minister(s)	Minister van Onderwijs, Justitie en Werk
Meewerkende minister(s)	Minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke kansen
Gekoppeld aan andere SD	/
Timing	2026-2028 Doorlopende actie ☐
Indicatoren	- Periodieke monitoring en analyse van de groep 18-25 jarigen - Aantal focusgroepen, aantal deelnemers en resultaten - Aantal specifieke activiteiten en aantal deelnemers

59. We zorgen voor info- en expertise-uitwisseling met de gemeenschapsinstellingen

We zetten in op een betere informatie-uitwisseling en expertise tussen de Vlaams actoren in gevangnissen en de gemeenschapsinstellingen. Het doel is om inzichten rond begeleiding, opleiding en re-integratie te delen en te versterken. Daarbij kijken we hoe goede praktijken uit de jeugddelinquentiecontext kunnen bijdragen aan een aangepaste aanpak in detentie en omgekeerd. Daarnaast onderzoeken we hoe een gestructureerde en veilige overdracht van informatie tussen beide contexten te realiseren voor meer continuïteit in begeleiding en zorg.

Trekkende minister(s)	Minister van Onderwijs, Justitie en Werk
Meewerkende minister(s)	/
Gekoppeld aan andere SD	/
Timing	2026-2027 Doorlopende actie ☐
Indicatoren	- Aantal bijeenkomst lerend netwerk - Analyserapport over informatie-uitwisseling beschikbaar

60. We koppelen sport en coaching voor jongeren in detentie

We zetten sport in als een laagdrempelige manier om jongeren in detentie te bereiken en hun sociale vaardigheden te ontwikkelen. We voorzien sportaanbod in combinatie met gerichte coaching rond conflictbeheersing, weerbaarheid en het versterken van zelfinzicht. Waar mogelijk werken we samen met sportclubs en -federaties buiten de muren. We bieden trajecten aan, gericht op persoonlijke ontwikkeling, herstel en re-integratie.

Trekkende minister(s)	Minister van Onderwijs, Justitie en Werk
Meewerkende minister(s)	Minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Havens en Sport
Gekoppeld aan andere SD	/
Timing	2026-2030 Doorlopende actie ☐
Indicatoren	- Aantal projecten voor jongeren en aantal deelnemers - Aantal nieuwe samenwerkingen in nieuwe regio's

61. We voorzien gerichte trajecten voor veelplegers in Brugge

In Brugge experimenteren we met totaalbegeleiding om de groep veelplegers die eerder niet slaagden in hun re-integratie nauwer op te volgen. Via een pakket van individuele begeleiding, groepsgerichte trainingen en (pre-arbeidsgerichte) activiteiten werkt een multidisciplinair team samen om het net rond deze doelgroep te sluiten en hun re-integratie te versterken. Deze actie is onderdeel van het ESF-project ReKonnekt.

Trekkende minister(s)	Minister van Onderwijs, Justitie en Werk
Meewerkende minister(s)	/
Gekoppeld aan andere SD	/
Timing	2025-2029 Doorlopende actie ☐
Indicatoren	- Aantal trajecten en resultaten van de trajecten - ESF-eindrapport beschikbaar

OD 4.3 We investeren in de aanpak van radicalisering tijdens detentie

62. We versterken de disengagementtrajecten via een wettelijk kader voor de penitentiaire integrale veiligheidscellen radicalisering (PIVC)

We voorzien een juridische basis voor informatiedeling in de gevangeniscontext met betrekking tot personen die veroordeeld zijn voor een terroristisch misdrijf. We dringen bij federale partners aan om een gezamenlijk kader uit te werken in een samenwerkingsakkoord. In dit akkoord voorzien we een juridische basis voor een overlegplatform binnen detentie, met de penitentiaire integrale veiligheidscellen (PIVC-R), naar analogie met de bestaande lokale integrale veiligheidscellen (LIVC-R).

Trekkende minister(s)	Minister van Onderwijs, Justitie en Werk
Meewerkende minister(s)	Minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke kansen Minister van Binnenland , Steden- en Plattelandsbeleid, Samenleven, Integratie en Inburgering, Bestuurszaken, Sociale Economie en Zeevisserij
Gekoppeld aan andere SD	/
Timing	2026-2029 Doorlopende actie ☐
Indicatoren	- Juridisch kader voor informatiedeling in voege via een samenwerkingsakkoord - Aantal PIVC-R en bereik
Link	Actieplan ter preventie van gewelddadige radicalisering, extremisme en terrorisme

63. We bieden psychosociale begeleiding door consulenten radicalisering

Om te blijven inzetten op de succesvolle aanpak van radicalisering binnen alle Vlaamse en Brusselse gevangenissen, bieden we psychosociale begeleiding aan geradicaliseerde personen in detentie met het oog op disengagement door de consulenten radicalisering van het referentie CAW Limburg. Disengagement focust op gedragsverandering en het afzien van gewelddadige extremistische handelingen, om herescalatie en recidive te voorkomen. De consulenten werken nauw samen met andere partners zoals de CGG, de justitiehuisen en de penitentiaire instellingen.

Trekkende minister(s)	Minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke kansen
Meewerkende minister(s)	Minister van Onderwijs, Justitie en Werk Minister van Binnenland , Steden- en Plattelandsbeleid, Samenleven, Integratie en Inburgering, Bestuurszaken, Sociale Economie en Zeevisserij
Gekoppeld aan andere SD	/
Timing	2026-2029 Doorlopende actie ☒
Indicatoren	- Aantal disengagementtrajecten per jaar
Link	Actieplan ter preventie van gewelddadige radicalisering, extremisme en terrorisme